

مذکرات مجلس شورای ملی

صورت مشروح مذاکرات مجلس شورای ملی روز سه شنبه (۳۰) خردادماه ۱۳۵۱

فهرست مطالب :

- دارائی راجع بلایحه الحاق دولت شاهنشاهی ایران بقرارداد گمرکی ترازیت بین المللی کالاها و ارسال بمجلس سنا .
- ۸ - طرح گزارش کمیسیون کشور دائر بتأیید اصلاحات مجلس سنا در لایحه قانونی گذرنامه و ارجاع مجدد بکمیسیون کشور .
- ۹ - طرح و تصویب گزارش کمیسیون آموزش و پرورش دائر بتأیید اصلاحات مجلس سنا در لایحه قانونی اصلاح پاره ای از مواد قانون خدمات اجتماعی زنان و ابلاغ بدولت .
- ۱۰ - تقدیم يك فقره لایحه بوسیله آقای دکتر شاهقلى وزیر بهداشتی .
- ۱۱ - تقدیم ۳ فقره لایحه بوسیله آقای قوام صدري وزیر مشاور .
- ۱۲ - تصویب صورت جلسه قبل .
- ۱۳ - اخذ رای نهائی و تصویب لایحه تفریغ بودجه سال ۱۳۳۶ کل کشور و ابلاغ بدولت .
- ۱۴ - اعلام وصول و قرأت نامه مربوط بیک لایحه قانونی از مجلس سنا .
- ۱۵ - ختم جلسه .

- ۱ - قرأت اسامی غائبین جلسه قبل .
- ۲ - بیانات قبل از دستور آقای پدرامی - خانم مزارعی - آقای اکبر مسعودی - خانم صفی نیا .
- ۳ - تقدیم يك فقره لایحه بوسیله آقای دکتر اهری معاون وزارت آب و برق .
- ۴ - تقدیم يك فقره لایحه بوسیله سپید کاتوزیان معاون وزارت جنگ .
- ۵ - طرح گزارش شورای اول کمیسیون دارائی راجع بلایحه موافقت نامه بین دولت شاهنشاهی ایران و دولت جمهوری فرانسه راجع به اجتناب از اخذ مالیات مضاعف و جلوگیری از فرار از پرداخت مالیات در مورد مالیات بر درآمد .
- ۶ - طرح و تصویب گزارش شور دوم کمیسیون نظام راجع به لایحه شمول قانون بیمه های اجتماعی و بازنشستگی و تعاون افزارمندان کارگارها و کارخانجات ارتش درباره افزارمندان بازنشسته یا معلول و مستمری بگیران آنان و ارسال بمجلس سنا .
- ۷ - طرح و تصویب گزارش شور دوم کمیسیون

مجلس ساعت نه صبح بریاست آقای عبدالله ریاضی تشکیل گردید

- خورشید - ذوالفقاری - رامبد - سمیعی - شاهنده -
شیخ بهائی - صدیقی زاده - دکتر صفائی - دکتر صوفی
خلیلی - عزیز مرادی - فضائی - فیصلی - کسرائی -
کمالاتی - خانم ابتهاج سمیعی - دکتر کیان - کیوان
محسنی مهر - مظهری - دکتر موسوی - موسوی ماکرونی
دکتر ناییب - مهندس نظمی - دکتر وحیدنیا - دکتر گایگ

- ۱ - قرأت اسامی غائبین جلسه قبل
رئیس - اسامی غائبین جلسه قبل قرأت میشود .
(شرح زیر خوانده شد)
غائبین با اجازه آقایان :

- اوحدی - دکتر امامی خوئی - بختیارها - دکتر
برومند - مهندس عنایت بهبهانی - دکتر پروا عظم - دکتر
توانا - مهندس جلالی - جهانی - مهندس حسین خسروی

عین مذاکرات مشروح شصت و دومین جلسه از دوره بیست و سوم قانونگذاری - اداره تدنویسی و مطبوعات و تنقیح قوانین

غائبین مریض - آقایان :

اخلاقی - عبدالحسین آموزگار - حبیب الله احمدی
اخوی - ادیب سمعی - پوربابائی - مهندس سهم الدینی
دکتر کفائی - دکتر متین - دکتر وثقی - نجدشیبانی .

۲ - بیانات قبل از دستور : آقای پدرامی - خانم مزارعی . آقای اکبر مسعودی - خانم صفی نیا .

رئیس - نطق‌های قبل از دستور را شروع میکنیم آقای پدرامی تشریف بیاورید .

پدرامی - جناب آقای رئیس - همکاران محترم فرمایشات غرور انگیز و افتخار آمیز شاهنشاه اندیشمند ما در کنفرانس بین المللی کار را باید از جمله نطق‌های تاریخی در جهان امروز دانست . محتوای فرمایشات رهبر خردمند ملت ایران متضمن برنامه‌های سیاسی ، اقتصادی و اجتماعی همه جانبه بود که در جهت بهزیستی و تأمین رفاه و زندگی اکثریت افراد جوامع بشری و بخصوص زحمتکشان اعم از دهقان و کارگر و کارمند و پیشه‌ور در برداشت که به پنجاه و هفتمین کنفرانس بین المللی کار ارائه شد و حاضرین در جلسه را که نمایندگی بیش از یکصد و پانزده کشور شرکت داشتند تحت تأثیر قرار داد و خبر گزاران خارجی این نطق مهم را بعنوان مهمترین خبر روز بزرگ دنیا مخابره کردند (صحیح است) .

مدیرکل دفتر بین المللی کار ضمن معرفی شاهنشاه آریامهر به اجلاس کنفرانس گفتند شاهنشاه ایران یکی از بنیان گزاران بزرگ سیاست اجتماعی قرن بیستم هستند ما برای نظریات شاهنشاه ایران اهمیت خاصی قائلیم و بهمین سبب است که گزارش مربوط بقوانین استخدامی واحدهای صنعتی و نحوه پرداخت دستمزد کارگران را که یکی از مهمترین مسئله مورد بحث سازمان جهانی کار است بعرضشان خواهیم رسانید تا در این زمینه نیز بتوانیم از افکار درخشان و راهنماییهای خاص شاهنشاه بهره مند شویم . این سخنان مدیرکل دفتر بین المللی کار در تجلیل از شاهنشاه بود که این سازمان یکی از مهمترین تشکیلات وابسته بسازمان ملل متحد است و بی تردید معتبرترین و متنفذترین مرجع بین المللی است که بر مسائل

کارگری و از آن جمله روابط کارگر و کارفرما نظارت دارد در این اجلاس گفته شد ایران از برکت رهبری خردمندانه شاهنشاه خود توانسته است موفقیت‌های عظیمی کسب کند اگر جامعه‌های ملل به این مرحله از ثبات اقتصادی و سیاسی چون ایران نرسند امکان اجرای قوانین عادلانه بنفع طبقه کارگر وجود نخواهد داشت (صحیح است) این گفته يك ایرانی نیست که از همه عنایت و رفاه عالی بهره مند است این گفته مدیرکل سازمان بین المللی کار است . هیئت نمایندگی ایران سرفرازترین نمایندگی مقیم سازمان بین المللی کار است چرا که ایران از حیث تفاهم کارگر و کارفرما وضع ممتازی دارد و محیط کارگری در این کشور به ندرت عرصه اختلافات ناشی از اختلافات کارگر و کارفرما واقع شده است چون دولت ایران بر رهبری شاهنشاه خود همیشه در ایجاد وسائل رفاه و آسایش و تأمین زندگی بهتر طبقه کارگر پیش قدم بوده است آنچه شاهنشاه در پنجاه و هفتمین اجلاس کنفرانس بین المللی کار مطرح فرمودند در واقع تصویری روشن از زیباییها و زشتیها - تضادها و جدائیها و شتاب‌های عصر ما بوده شاهنشاه به دنیا هشدار دادند قبل از اینکه حکومت مآشین جامعه بشری را بسوی يك فاجعه بکشاند باید راهی برای نجات بشریت پیدا کرد . شاهنشاه هر گونه ارتباط اقتصادی و فنی را که جز بر اساس احترام بحقوق و حدود ملتها و اصول عدالت خیرخواهی باشد محکوم فرمودند . سخنان شاهنشاه رهبر ملت ایران جزء بجزء آموزنده و سازنده بود و تکیه رهبر يك ملت و کشور باستانی در دانشگاه هاروارد از تمام ملل از هر رنگ و نژاد از هر عقیده و سلیقه و از دارندگان هر نوع مصلک و مذهب و آئینی برای خدمت بعالم بشریت و نجات محرومین جامعه بشری چه آسیانی چه آفریقائی و چه آمریکائی و چه استرالیائی دعوت و پیشنهاد تشکیل واحدها و لژیون خدمتگزاران بشر را مینماید رهبران و بزرگان دنیا را بر آن میدارد از فکر و اندیشه رهبر ما برای ایجاد صلح و دوستی و پیشرفت و سازندگی کشورهای خود استفاده نمایند (صحیح است) بهمین مناسبت است که رئیس جمهور آمریکا در مسافرت نهران خود گفت خردمندی و واقع بینی شاهنشاه ایران

بی اندازه اهمیت و ارزش دارد بهمین جهت من پس از سفر بشوروی که خیلی مهم بود فوری به ایران آمدم تا در اینجا با شاهنشاه آریامهر مشورت کنم و از دانائی و خردمندی ایشان برای سیاست آینده آمریکا استفاده کنم ستایش بزرگان جهان از شاهنشاه ما برای هر فرد ایرانی باعث افتخار و سرافرازی است ما خداوند بزرگ را برای داشتن چنین رهبر دور اندیش و مهربان سپاس می گوئیم سپاس بیکران با صمیم قلب شاهنشاه متفکر و مبتکر ما با ارائه سند افتخار آمیز يك سازمان بین المللی متنفذ و معتبر بمنظور بهبود مناسبات کار و سرمایه تجلی اندیشه‌ها و ابتکارات خویش را در راه انسان‌های عصر ما روشن ساخته اند و دنیا بار دیگر واقعیات عصر را از زبان رهبر واقع بین و اندیشمند و دورنگر ایران شنید واقعیاتی که سازنده و آموزنده بود (صحیح است) .

نظر حکیمانه شاهنشاه آریامهر در اجلاس کنفرانس بین المللی کار بار دیگر دنیا را در برابر عظمت فکر و اندیشه يك شخصیت جهانی خیرخواه و بشردوست به تحسین و تعظیم وادداشت و در تاریخ معاصر جهان نام شاهنشاه ایران به انسان دوستی و مصلح بزرگ بشری ثبت گردید . شاهنشاه در سخنان تاریخی ۵۲۰۰ کلمه ای خود بطور کلی برنامه ای در جهت بهبود بسیاری از مشکلات اجتماعی مستقیم غیر مستقیم بمسائل کارگری و رفاه اجتماعی بود ارائه داد . در مورد قانون سهم شدن کارگران ایران در سود ویژه کارخانجات در بنیاد اصل چهارم انقلاب فرمودند که این امر سطح بهره وری را بالا میبرد و يك روح صمیمی همکاری بین مدیران و کارگران بوجود میآورد اجرای این امر طی سالهای اخیر امتیازات با افتخارات بزرگی همراه بوده است افتخاراتیکه در اجرای هدفهای انقلاب سفید ایران ریشه میگیرد ما در اداره مملکت و حکومت بر مردم روشی را پیش گرفته ایم که همیشه منافع اکثریت مردم در درجه اول اهمیت و توجه قرار گیرد ما معتقدیم که بقای تمدن بشری در گرو تفاهم بین المللی است (صحیح است) . شاهنشاه در مورد رستاخیز ملی رابطه کار و تکنولوژی اصول خود مختاری ملل - مشکل رشد جمعیت - ارزشهای انسانی - تمدن بزرگ - تشنجات

فعلی زمان - دوراندیشی ملتها - بحران پولی - تجربه تاریخ - آزادی منابع عظیم مادی و انسانی - تجربه ایران - انقلاب سفید - نقش لژیون خدمتگزاران بشر - روابط صنعتی - دموکراسی اقتصادی - مسائل حاد و خطرناک سیاست در آمد - همکاری نیروی سه گانه توزیع بهتر در آمد - جهان سوم و تلاش ملل مفصلا صحبت و شرکت کنندگان را راهنمایی فرمودند و اضافه نمودند که ایران حاضر است تجربیات خود را با کشورهای در حال رشد در میان بگذارد .

استقبال گرم و پر شور صدها نفر نمایندگان شرکت کننده در کنفرانس بین المللی کار در ژنو نمایشگر احترام عمیق مقامات عالی و شخصیت‌های بارز و دانشمندان جهانی شاهنشاه عزیز ما بوده . این احساسات پر شور و استقبال گرم پاسخ دندان شکنی است بزم دور آن بیگانه و پادوهای استعمار و مطبوعات خریداری شده غرب . امروز کشور ما بانوسازی جامعه و پیشرفت اقتصادی و کار و تکنولوژی و صنعتی کردن کشور در بهزیستی و بهروزی ملت خود پیش می رود و عده ای منافع فردی خود را در مخاطره می بینند و به تشنجات مذبحخانه دست میزنند ولی ملت ایران قیافه‌های آن‌ها را در هر لباس و شکلی که باشند می شناسد و رسوا می سازد (آفرین) .

من یقین دارم بارهبریهای مدبرانه شاهنشاه بزرگ و با آشنائی به اصالت تاریخ خویش با این امنیت و فرصتی که برای همه ما در عصر آریامهر فراهم است در سرباندی نام ایران و رفاه و آسایش ملت ایران نقشی ارزنده داشته باشیم (احسن) امروز برگ زرین دیگری که در تاریخ انقلاب ایران با فروش سهام کارخانجات بکارگران افزوده شد کارگر خواهد توانست هر چه بیشتر در تولید بکوشد و سرمایه‌های ملی را چون مردمک چشم خود برای پیشرفت مملکت خود از هرگز ندیده محفوظ و مصون دارد در اینجا وظیفه خود میدانم از طرف کلیه کارگران ایران از این همه عنایت و محبت شاهنشاه عزیزمان نسبت بطبقه کارگر سیاستگزاری نموده و اعلام نمایم که کارگر ایرانی دوشادوش سایر طبقات ملت ایران در اجرای منویات شاهنشاه که متضمن سعادت ملت ایران است خواهند کوشید و هر سد و مانعی که در پیشرفت این هدف ایجاد شود درهم کوبیده و به

زباله‌دان تاریخ خواهند فرستاد (صحیح است) در این راه از هیچ جانفشانی کوتاهی نخواهند کرد. امروز رهبر خردمند و دانشمندمان در خانه نیست ولی من صدای قلب او را از میان ضربان قلب ملت می‌شنوم هم آهنگ این ضربان صدای گامهای سپاهیان انقلابی بگوش میرسد که در دورافتاده‌ترین دهات بر علیه جهل و بیسوادی می‌جنگند (احسن - احسن).

رئیس - خانم مزارعی بفرمائید.

خانم مزارعی - جناب آقای رئیس - همکاران

ارجمند.

نفوذ تسلط کودکان و نوجوانان بر خانواده‌ها قدرت و استیلا یافته است بر حال همه کوشش میکنند فعالیت می‌نمایند تا کودکان و جوانان خوب زندگی کنند، درس بخوانند و برای بهزیستی انسانهای باارزشی بشوند. از همین رو است که می‌بینیم سال تحصیلی که برخلاف سال ما آغازش با اولین روز پایتیز شروع میشود و پایانش با آخرین روز بهار همراه است برای مسئولین با امر آموزش و پرورش آغاز بی‌پایانست. امروز که با اتمام امتحانات سال تحصیلی ۵۰-۵۱ از نظر دانش آموزان - دانشجویان و خانواده‌ها پایان یافته است مدتی است از مقدمات شروع سال تحصیلی ۵۱-۵۲ میگردد. مطالبی را در مورد تعلیم و تربیت اطفال کشور گفته‌بانوشته میشود چون بستگی بنام مردم سرزمین ما پیدا میکند باید بیشتر مورد مذاقه قرار گیرد و در همین زمینه است که مطالبی بعرض ساحت مقدس مجلس میرسد.

بطوریکه خاطر همکاران محترم مستحضر است در چندسال اخیر از اوائل تیر تا اواخر شهریورماه که ثبت نام مدارس غیردولتی در جریان بود که اکثر مردم بویژه ارباب مطبوعات در مورد وضع شهریه و ناهمانگی اخذ آن مطالبی در روزنامه‌ها منعکس مینمودند این موضوعات بخصوص در تهران بخاطر ازدیاد مدارس غیر دولتی همیشه جزو پرسر و صدترین موضوعات جراید بود. سه سال پیش وزارت آموزش و پرورش که بامسئله جدیدی در نتیجه گسترش روز افزون مدارس غیردولتی روبرو شده بود با تصویب آئین‌نامه جدیدی کار کنترل کیفی آموزش و نظارت بر صحت آنرا خود بهمه گرفته و

کنترل مالی و نظارت بروصول صحیح شهریه و درآمد و هزینه مدارس را در اختیار انجمنهای همکاری خانه و مدرسه گذاشت بدین ترتیب قدمی بلند در راه کار مردم را بمرم سپردن برداشت باتوجه باین آئین‌نامه نمایندگان از انجمنهای خانه و مدرسه هزینه های ضروری و درآمد را باید تحقیق نمایند و بر اساس صحیحی مبلغ شهریه را تعیین و با اطلاع شورای آموزش و پرورش منطقه که باز هم اکثر از میان مردمند مردمی که منافعشان ایجاب در نظارت میکند می‌رسانند.

با مردم است که کیفیت کار مدارس را با هزینه های انجام شده مثلا بعضی از مدارس مبلغی بنظر چشمگیر میرسد دریافت میدارند در حالیکه وقتی به هزینه آنان دقت شود صدی نود آن درآمد صرف بهبود وضع آموزش و پرورش اطفال شده است در حالیکه مدارس نیز می‌بینیم که کاملاً خلاف آنند باید مردم بوضع خاص مدارس وارد باشند و بصلاح اجتماع ما تشویق خادم و تنبیه خائن است. و اگر روزی مردم از اختیارات خویش برای بهبود وضع فرزندان خود طبق آئین‌نامه بالا عمل نمایند بدون تردید مقدار زیادی از ناراحتیها حل خواهد شد نه مسئولین مدارس غیردولتی که با سرمایه گذاری برای تربیت نیروی انسانی قدمی برداشته‌اند ناراضی و ناراحت خواهند شد. و نه مردم از اجحاف بعضی از مدارس فریاد خواهند زد. ولی چون آئین‌نامه جدیدی است و مردم هنوز عادت با استفاده از اختیارات و حقوق خود نکرده‌اند تا سال گذشته مشکل همچنان بچشم می‌خورد اجرای صحیح این آئین‌نامه مقداری از مشکلات را حل میکرد چه حتی طبق بند او آن اگر مدارس هزینه بیش از درآمد داشتند بنا بشخص و پیش نهاد مسئول آموزش و پرورش و تصویب شورای منطقه ای میتوانستند از اعانه استفاده نمایند یعنی نه تنها اجحافی به سرمایه گذاران در راه آموزش و پرورش نمیشود بلکه وزارت آموزش و پرورش خود در ضرر و زیان مدارس غیردولتی شرکت دارد.

با اینهمه هر سال جنجال بر سر ثبت نام در مدارس غیردولتی روبرو می‌شود. امسال بخاطر بهبود وضع شهریه مدارس غیردولتی کمیسیون تشکیل شد بوضع مالی - درآمد و هزینه - سود و ضرر هر مؤسسه ای رسیدگی شد

دکتر صدر - شما بلندگوی مدارس ملی شده‌اید، البته مدارس خصوصی نه ملی) خیلی معذرت می‌خواهم من دوست دارم در مورد حق مردم صحبت میکنم و بعد مبلغ شهریه هر مؤسسه ای برای سال تحصیلی ۵۱-۵۲ ابلاغ گردید این موضوع ممکن است عده ای را آزرده کند ولی تمام مردم از اینکه ضابطه ای بوجود آمده و طبق ضوابطی روشن شهریه می‌پردازند راضی خواهند شد و در هر حال رضایت مردم در درجه اول اهمیت قرار دارد.

در خاتمه باید بعضی برسانم که چون آموزش و پرورش واقعا يك برنامه عام است و برای کلیه مردم مهم و حیاتی است باید همه در آن و در مسئولیتهائی که در انجمنهای همکاری خانه و مدرسه و شوراهای منطقه ای آموزش و پرورش بعهده آنان گذاشته شرکت داشته باشند شاید عدم اطلاع مردم از برنامه های جدید انقلابی آموزشی سبب عدم درک مسئولیت و اختیارات شده باشد باید از طریق وسایل ارتباطی مردم را بحقوق و وظایف خود نسبت بفرزندان خویش و کلیه انسانهایی که فردا مسئولیت این اجتماع را بعهده خواهند گرفت آشنا نمود.

باید مردم خود در امور مربوط بآموزش و پرورش از راه انجمنهای همکاری خانه و مدرسه و اختیاراتی که طبق قانون بآنان داده شده و در شوراهای منطقه ای آموزش و پرورش طبق وظایفی که بعهده گرفته‌اند عمل کنند و بر درآمد و هزینه مدارس نظارت نمایند حد شهریه را تعیین و ابلاغ کنند و بگذارند این نیروی که اکنون صرف نظارت بر امور مالی مدارس میشود بکارهای تخصصی آموزشی و بخصوص صرف پرورش کودکان و نوجوانان گردد زیرا کودکان و جوانان ما احتیاج به پرورش استثنائی دارند به پرورشی که آنان را از اوان کودکی که هنوز شکل پذیرشان پایان نیافته مؤمن باصالت انقلاب و هدفهای ارزنده آن نمایند (احسن - احسن).

رئیس - آقای اکبر مسعودی بفرمائید.

اکبر مسعودی - جناب آقای رئیس، نمایندگان محترم مجلس شورای ملی سخنان مهم و تاریخی شاهنشاه آریامهر در پنجاه و هفتمین اجلاس سازمان بین المللی کار آنچنان مورد توجه

افکار عمومی مردم سراسر جهان واقع شده که جا دارد هر چه بیشتر درباره آن صحبت شود و محتوای آن سخنرانی بی نظیر مورد تجزیه و تحلیل قرار گیرد (صحیح است).

دعوت برای سخنرانی در این مجمع جهانی که بیش از نیم قرن از تأسیس آن می‌گذرد و ۱۲۸ کشور جهان در آن عضویت دارند و یکی از مهمترین و مؤثرترین ارگانهای سازمان ملل متحد میباشد يك سنت و يك سابقه خاص است که فقط شامل برجسته ترین و معروف ترین شخصیت های جهان میشود و آن شخصیت مسلماً باید واجد صفاتی باشد و مصدر خدمتی بعالم بشریت و به صلح جهانی و تفاهم بین المللی باشد و در حقیقت برای بهبود وضع طبقه کارگر اقدام کرده باشد بهمین جهت از سال ۱۹۱۹ میلادی که سازمان بین المللی کار بوجود آمد بجز یکی دوفتر از شخصیت های عالی مقام و معروف جهان در جلسات این سازمان سخنرانی نکرده‌اند و اهمیت دعوت شاهنشاه آریامهر برای سخنرانی در این مجمع عظیم جهانی از همین جا معلوم میشود (صحیح است) زیرا رهبر عالیقدر ملت ایران در عصر و زمان حاضر یکی از برجسته ترین و صاحب نظرترین شخصیت های جهانی و بقول مدیر کل دفتر بین المللی کار یکی از بینان گزاران سیاست اجتماعی قرن بیستم میباشد (صحیح است)، شاهنشاه آریامهر همیشه مدافع صلح و تفاهم بین ملت‌ها و کشورها بوده‌اند و همیشه از نهضت های ملی و ضد استعماری پشتیبانی کرده‌اند و همه وقت طرفدار و حامی جدی طبقات زحمتکش بوده و علاوه مبتکر و رهبر نهضت و انقلاب رهائی بخش ملی و موجد پیشرفت های عظیم در زمینه های اجتماعی و رفاه طبقات زحمتکش ملت ایران بخصوص کارگران شریف این کشور بوده‌اند (صحیح است - احسن) و بی جهت نیست که مردم ترقیخواه جهان به بیانات رهبر عالیقدر ملت ایران در کنفرانس بین المللی کار این چنین ارج نهادند و آن سخنان ترقیخواهانه را که خیر و صلاح بشریت در آن بود مورد تجلیل و ستایش قرار دادند (احسن).

خبر گزار بهای مهم جهان مخصوصاً آن قسمت از بیانات شاهنشاه آریامهر را در طرفداری از کشورهای در حال رشد و فرمایشات معظم له را در خصوص رویه غیر عادلانه کشور های پیشرفته و صنعتی غرب در قبال کشورهای جهان سوم نقل و در سراسر جهان پخش و منتشر ساختند و میلیونها مردم جهان سوم با فکار و عقاید و دلسوزی رهبر ارجمند ملت ایران درباره خود بیش از پیش آگاهی یافتند (صحیح است).

شاهنشاه آریامهر در متهای ژرف بینی و نیک اندیشی یاد آوری فرمودند که فقر و ضعف اقتصادی جهان سوم مآلاً بضرر کشورهای پیشرفته جهان است و کشورهای عمده اقتصادی و صنعتی غرب را متوجه مخاطرات آینده ساخته و آنان را با اتخاذ رویه عادلانه و منصفانه در قبال کشورهای تولید کننده دعوت فرمودند بطوریکه در فیلیم تلویزیونی دیده شد در تمام مدتی که رهبر عالی مقام ملت ما در مجمع جهانی کار صحبت میکردند ۱۳۰۰ نفر اعضای شرکت کننده در کنفرانس از هر نژاد و پاداشتن هر سیستم فکرو ایدئولوژی با کمال دقت و توجه بسخنان شاهنشاه آریامهر گوش فراداده و هزاران نفر مستمع و تماشاچی که از اطراف و اکناف جهان بز نو آمده بودند در لژهای طبقات سالن کنفرانس نطق شاهنشاه را که با متهای فصاحت بزبان فرانسه ایراد گردید شنیدند و آنچنان احساساتی ابراز داشتند که در تاریخ تشکیل سازمان بین المللی کار مسلماً نظیر نداشته است (صحیح است) شاهنشاه ضمن فرمایشات خویش مسائل کار و رفاه کارگران و اقتصاد کار را در سطح جهانی با استدلال و منطق فوق العاده مورد بحث قرار دادند شاهنشاه از انقلاب ملی و اجتماعی کشور ما از رفاه مادی و معنوی طبقه کارگر، از قوانین انقلابی در زمینه بهبود وضع کارگران ایران، از بیمه های اجتماعی، از پیکار با یسوادی که کشور ما پرچمدار آنست و از پیشرفت های عظیم کشور مادر همه مسائل اجتماعی و اقتصادی صحبت فرمودند و حقایق را آنچه هست در آن مجمع صلاحیتدار جهانی مطرح ساختند. رهبر عالی قدر ملت ما یکبار دیگر در یک سازمان جهانی مبشر آزادی و منادی عدالت و بشردوستی شدند و بطرفداری از کشورهای ضعیف و در

حال توسعه سخنان مؤثری ایراد فرمودند، باشد که کشورهای غنی و ثروتمند بنمایند حق طلبانه پیشوای ارجمند و رهبر اندیشمند و مصلح وطن ما پاسخ مثبت گویند و دنیائی پراز عدالت و نصف دور از تعدی و تجاوز و جنگ و ستم بوجود آید.

بنده موقع را مغتنم می شمارم و چند کلمه راجع باحتیاجات حوزه انتخابیه خود سمیرم بعرض میرسانم، شهرستان سمیرم واقعاً احتیاج بسیار به توجه دولت دارد بنده در هر موقع و مقام احتیاجات این منطقه حساس و مستعد را برای اولیای امور بازگو کرده ام مخصوصاً می خواهم توجه وزارت راه یا سازمان برنامه را با اهمیت راه سمیرم به بهان جلب کنم و می خواهم که راجع به این راه تصمیم عاجل بگیرند، مطلب دیگر آنکه بواسطه نبودن اداره ثبت در شهرستان سمیرم مردم دچار زحمت و بلا تکلیفی فوق العاده هستند معاملات روی املاک و اراضی میسر نیست یک وقتی اداره ثبت در آنجا د اثر بوده و معلوم نیست چرا آنرا منحل ساخته اند همچنین مردم دادگاه می خواهند که برای یک دعوی کوچک ناچار میباشند فرسنگها طی کنند و به شهرضا بیایند، شهر بانی هم ندارند مدتهاست پول سپرده اند ولی تلفن شهری ندارند و شرکت تلفن به تقاضاهای آنان ترتیب اثر نداده است خوب است مقامات مربوط برای بر آوردن خواسته های مردم شهرستان سمیرم اقدام کنند، البته خواسته ها خیلی است و بنده قسمتی از آنرا بعرض رساندم (احسن - احسن).

رئیس - خانم صفی نیابفرمائید.

مهروش صفی نیا - جناب آقای رئیس نمایندگان محترم، امروز بانهایت خوشوقتی و مسرت و مباهات و افتخار می خواهم درباره بیانات ارزنده و پر مغز رهبر انقلاب ایران مطالبی را بعرض ساحت مقدس مجلس شورای ملی برسانم یک بار دیگر بیانات رهبر ما در محافل و مجامع بین المللی آنقدر اثر گذاشت و چشم گیر بود که کلیه خبر گزار های هامل خبر گزار های فرانسه و یونایتد پرس و آشویتد پرس و خبر گزارهای دیگر درباره آن با واقع بینی صحبت کردند و قلم فرسائی نمودند من دیروز در یک جلسه فرهنگی عرض کردم امروز همکار من آقای مسعودی هم بعرض رساندند، مدیر کل دفتر بین المللی کار، شاهنشاه

آریامهر را یکی از بنیانگذاران سیاست اجتماعی قرن بیستم قلمداد کردند این نظر يك کارشناس بین المللی است که خالی از هر گونه تظاهر، ارزش یابی کرده و این لقب و سمت را به رهبر انقلاب ایران داده که بنیانگذار سیاسی و اجتماعی قرن بیستم هستند (صحیح است) ما باین سمت افتخار میکنیم برای اینکه تمام انقلاب ما در سایه چنین رهبری انجام شده است خبر گزار های فرانسه در ژنو گزارش داده که در بیانات شاهنشاه ایران اصلاح معادلات بازرگانی و نظام پولی قابل تأمل و تعمق است زیرا از این رهگذر معلوم میشود که کشورهای صنعتی با مبادله، کالا های خود را بطور وفور در باین کشورها صادر می کنند و از طرف دیگر حاضر نیستند هزینه های لازم را برای خرید مواد اولیه به کشورهای پیردازند و این خود عدم تعادلی را در معاملات پولی و بازرگانی و نظام پولی بوجود می آورد در این کنفرانس شاهنشاه آریامهر به سیستم پولی ما در دوره هخامنشی و عصر باستان اشاره فرمودند و تذکر فرمودند که در آن دوره سیستم کارگری و کارفرمایی بین آن مردم در آن زمان در آن جامعه مانند سیستم مدرن امروزی برقرار بوده است و دلایلش کشف لوحه در تخت جمشید است که حکایت می کند که حتی حقوق زنان ایران برابر با مردان بوده است. و یک زن متخصص کارگر میتواند است چند برابر یک مرد کارگر ساده حقوق دریافت کند در این باره اشاره فرمودند که در قدیم شوراهائی بودند مانند ایران که الان هستند و بنیانگذار تمدن جهان بودند مثل ایرانیها، مصریها یونانیها، چینی ها که اینها با افکار و اندیشه خود و با کار و کوشش خود در پیش برد تمدن سهم بسزائی داشتند بموازات آن این کار است که نتیجه اندیشه بشر را بصورت با رزی در بین ملل جهان نشان میدهد و تجلی می بخشد. به اعتلای مقام انسانها اشاره فرمودند و بار دیگر طرفداری از کشور های در حال رشد را که روز بروز تحت تأثیر کشورهای صنعتی قرار گرفته اند، روز بروز آنها قوی تر و اینها ضعیف تر میشوند اعلام فرمودند و نتیجه گرفتند که این کار بنفع کشورهای صنعتی هم نیست (صحیح است) راجع به خلع سلاح عمومی اشاره فرمودند و متذکر شدند که در این دهه دوم امیلوار هستیم که در این خلع سلاح عمومی سرمایه ها و درآمدها در اختیار بهزیستی انسانها

قرار بگیرد و یکبار دیگر رهبر عالی قدر ایران توجه خودشان را به مقام انسانها و شرافت انسانی در جامعه ایران و جهان نشان دادند فرمودند ماتنها در انقلاب ایران از نظر مادی سهم زن ایرانی یا کشاورز ایرانی را ادا نکرده ایم بلکه بشرافت انسانی آنها هم ترتیب اثر داده ایم اینجا واقعاً يك مسئله مهمی است من بعنوان يك زن ممکن بود که از نظر مالی اشکالاتی نداشته باشم ولی از نظر حیثیت انسانی يك عده ای واقعاً در ایران ناراحت بودند در مورد کارگران، کشاورزان و زنان ایران با انقلاب اجتماعی ایران این تبعیضات از بین رفت و شرافت زنان در زمان علم و تکنولوژی مورد اهمیت و احترام قرار گرفت (احسن) شاهنشاه فرمودند که بموازات پیشرفت تکنیک و علم ما به شرافت انسانها اهمیت می دهیم و اینکار را در انقلاب سفید ایران عملی کرده ایم که البته سپاه دانش و مبارزه با یسوادی يك الگوئی بود که مورد توجه محافل بین المللی قرار گرفته است. مسئله دیگر مسئله لژیون خدمتگزاران بشر بود که اشاره فرمودند لژیون خدمتگزاران بشر را نمایندگان و سفیرانی تلقی فرمودند که می توانند این تبعیضات و اختلافات را از بین جهان صنعتی و کشورهای در حال رشد و جهان سوم از بین ببرند و فرمودند ما برای اینکار پیشقدم شدیم و یکروز از هزینه نظامی خود را که بالغ بر هفتصد هزار دلار بود در اختیار یونسکو قرار دادیم که برای جهل و بیسوادی مبارزه کند و متعاقب آن فرمودند که عده ای قلیلی از ما تأسی کردند نه تمام کشورها در حالیکه این باید در محافل جهانی مورد بحث قرار بگیرد که هر چه ممکن است بارفع تبعیضات بیشتر این پولها بمصرف تربیت نیرو های انسانی برسد و باز فرمودند در این کنفرانس تاجائی که پول ملاء معیارهای مادی و معنوی يك جامعه است باید کشور های در حال رشد هم از نظر اقتصادی با هم متحد بشوند و در این راه با هم قدم بردارند تا بتوانند جبران کمبودهای اقتصادی خودشان را بنمایند وقتی باین مطالب بادیده واقعت نظر می افکنیم می بینیم تمامی مطالبی که رهبر عالی قدر مادر کنفرانس بین المللی اشاره فرمودند ریشه و عمق و اصالت انسانی دارد (صحیح است - احسن) و برای بهروزی انسانها است

و باید به آن توجه بشود. فرمودند که علم و تکنولوژی تا حدی ممکن است طبیعت را ناسالم کند ولی لازم است که همه در سالم سازی محیط همکاری کنند در این کنفرانس يك اصلی که واقعاً پنجم می خورد ارزش و مقام بین المللی شاهنشاه و گفتار و بیاناتی است که همه از روی ایمان و عقیده اظهار داشتند (صحیح است) که تمام اینها را هم در کشور خودشان عمل فرموده اند و هم برای کشور های دیگر دنیا الگو شده است (صحیح است) باید بدانیم ناموقی که نیروهای انسانی در جامعه ما پیشرفت نکند محال است علم و تکنیک و تکنولوژی بتواند جای نیروهای انسانی و مادی را بگیرد در اینجا اشاره می فرمایند که سیاست اقتصادی ما يك سیاست اقتصادی دمکراتیک است بدین معنی که دولت، کارگر و کارفرما از نظر درآمد صحیح و توزیع عادلانه سرانه در آمدها برای پیشبرد اقتصاد کشور همه با هم کار میکنند و در این مورد به منابع زیرزمینی مانند نفت و به منابع روی زمینی مانند جنگلها و آبها اشاره نمودند که دولت با برداشتی که از این منابع می کند و توزیع عادلانه ای که می کند از بسیاری از گرفتاریهایی که ممکن است اصطکاک بخش های اقتصادی با مردم داشته باشند جلوگیری میکند ما واقعاً باین دمکراسی اقتصادی که در نتیجه رهبرهای رهبر عالیقدر ما در جامعه ایران پیدا شده افتخار می کنیم (صحیح است) و امیدوار هستیم که در سایه توجه شاهنشاه روز بروز ملت ایران سعادت مندتر و خوشبخت تر و پیروز مند تر و در جامعه جهانی سر بلندتر باشد (احسن - احسن).

۳ - تقدیم يك فقره لایحه بوسیله آقای دکتر اهری معاون وزارت آب و برق

رئیس - وارد دستور می شویم آقای دکتر اهری بفرمائید.

دکتر اهری (معاون وزارت آب و برق) - با اجازه مقام محترم ریاست و نمایندگان محترم اسانسانه مربوط به تأسیس شرکت سهامی خاص آب و برق منطقه ای استان ساحلی سواحل و جزایر خلیج فارس و دریای عمان را به استناد ماده ۳ قانون تأسیس وزارت آب و برق جهت

تصویب کمیسیونهای مجلس محترم تقدیم ساحت مقدس مجلس شورای ملی میکنم.

رئیس - لایحه به کمیسیونهای مربوط ارجاع میشود.

۴ - تقدیم يك فقره لایحه بوسیله سبهد کاتوزیان معاون وزارت جنگ

رئیس - سبهد کاتوزیان بفرمائید.

سبهد کاتوزیان (معاون وزارت جنگ) - با اجازه مقام ریاست و نمایندگان محترم بمنظور تشویق و تقدیر از خدمات و فداکاری غیر نظامیانی که بسبب همکاری با مأمورین نیروهای مسلح شاهنشاهی در عملیات رزمی بیمار یان معلول و یا شهید میشوند لایحه اصلاح ماده ۱۰ قانون تشکیل نیروی پایداری تهیه و تقدیم میشود و استدعای تصویب آن را دارد.

۵ - طرح گزارش شور اول کمیسیون دارائی راجع به لایحه موافقت نامه بین دولت شاهنشاهی ایران و دولت جمهوری فرانسه راجع باجنتاب از اخذ مالیات مضاعف و جلوگیری از فرار از پرداخت مالیات در مورد مالیات بر درآمد

رئیس - گزارش شور اول موافقتنامه بین دولت شاهنشاهی ایران و دولت جمهوری فرانسه راجع به اجتناب از اخذ مالیات مضاعف و جلوگیری از فرار از پرداخت مالیات در مورد مالیات بر درآمد مطرح است قرائت می شود.

(شرح زیر خوانده شد)

گزارش شور اول از کمیسیون دارائی بمجلس شورای ملی

کمیسیون دارائی در جلسه یکشنبه ۲۱ خرداد ماه ۱۳۵۱ با حضور نمایندگان دولت لایحه شماره ۵۲۱۶۸ - ۵۱/۲/۲۱ مربوط به موافقتنامه بین دولت شاهنشاهی ایران و دولت جمهوری فرانسه راجع باجنتاب از اخذ مالیات مضاعف و جلوگیری از فرار از پرداخت مالیات در مورد مالیات بر درآمد را که در جلسه سه شنبه نهم خرداد ماه ۱۳۵۱ بمجلس شورای ملی تقدیم و بشماره ۳۳۸ چاپ

گردیده مورد رسیدگی قرار داد و عیناً تصویب کرد. اینک گزارش آنرا بمجلس شورای ملی تقدیم میدارد.

لایحه قانون موافقتنامه بین دولت شاهنشاهی ایران و دولت جمهوری فرانسه راجع به اجتناب از اخذ مالیات مضاعف و جلوگیری از فرار از پرداخت مالیات در مورد مالیات بر درآمد

ماده واحده - به وزارت دارائی اجازه و اختیار داده میشود که موافقتنامه بین دولت شاهنشاهی ایران و دولت جمهوری فرانسه را بمنظور اجتناب از اخذ مالیات مضاعف که مشتمل بر يك مقدمه و سی ماده میباشد بموقع اجرا بگذارد.

مخبر کمیسیون دارائی - امان الله ریگی

گزارش شور اول از کمیسیون امور خارجه

بمجلس شورای ملی

کمیسیون امور خارجه در جلسه ۲۵ خرداد ماه ۱۳۵۱ با حضور نمایندگان دولت لایحه موافقتنامه بین دولت شاهنشاهی ایران و دولت جمهوری فرانسه راجع باجنتاب از اخذ مالیات مضاعف و جلوگیری از فرار از پرداخت مالیات بر درآمد را مورد رسیدگی قرار داد و مصوبه کمیسیون دارائی را در این مورد تأیید و تصویب کرد. اینک گزارش آنرا بمجلس شورای ملی تقدیم میدارد.

مخبر کمیسیون امور خارجه -

مهروش صفی نیا (مستوفی)

رئیس - کلیات لایحه مطرح است، نظری نیست؟ (اظهاری نشد) نسبت بورود در شور ماده واحده رأی می گیریم خانها و آقایانیکه موافقتند خواهش میکنم قیام فرمایند (اکثر برخاستند) تصویب شد. ماده واحده مطرح است، نظری نیست؟ (اظهاری نشد) پیشنهادی هم نرسیده لایحه برای شور دوم بکمیسیونهای مربوط ارجاع می شود.

۶ - طرح و تصویب گزارش شور دوم کمیسیون نظام راجع به لایحه شمول قانون بیمه های اجتماعی و بازنشستگی و تعاون افزارمندان کارگاهها و کارخانجات ارتش درباره افزارمندان بازنشسته یا معلول و مستمری بگیران آنان و ارباب به مجلس سنا

رئیس - گزارش شور دوم شمول قانون بیمه های اجتماعی و بازنشستگی و تعاون افزارمندان کارگاهها و

کارخانجات ارتش درباره افزارمندان بازنشسته یا معلول و مستمری بگیران آنان مطرح است، قرائت می شود.

(شرح زیر خوانده شد)

گزارش شور دوم از کمیسیون نظام

بمجلس شورای ملی

کمیسیون نظام در جلسه روز دوشنبه ۲۲ خرداد ماه ۱۳۵۱ با حضور سبهد کاتوزیان معاون وزارت جنگ لایحه شماره ۱۰۸۹۴ - ۱۳۵۱/۲/۲۱ راجع به شمول قانون بیمه های اجتماعی و بازنشستگی و تعاون افزارمندان کارگاهها و کارخانجات ارتش درباره افزارمندان بازنشسته یا معلول و مستمری بگیران آنان را که گزارش شور اول آن بشماره ۳۴۲ چاپ گردیده برای شور دوم مورد رسیدگی قرار داد و با توجه به پیشنهادهای رسیده مصوبه شور اول را با اصلاحاتی بشرح زیر تصویب کرد. اینک گزارش آنرا بمجلس شورای ملی تقدیم میدارد.

لایحه قانون شمول قانون بیمه های اجتماعی و بازنشستگی و تعاون افزارمندان کارگاهها و کارخانجات ارتش درباره افزارمندان بازنشسته یا معلول و مستمری بگیران آنان

ماده واحده - هر تغییری که در حقوق مبنای افزارمندان

ارتش شاهنشاهی داده شده یا بشود از تاریخ تصویب این قانون بهمان نسبت به حقوق افزارمندان بازنشسته و معلولین و مستمری بگیران ارتش اضافه و از بودجه وزارت جنگ تأمین و پرداخت خواهد شد.

مخبر کمیسیون نظام - روح الله جعفری

گزارش شور دوم از کمیسیون دارائی

بمجلس شورای ملی

کمیسیون دارائی در جلسه روز شنبه ۲۷ خرداد ماه ۱۳۵۱ با حضور سبهد کاتوزیان معاون وزارت جنگ لایحه شمول قانون بیمه های اجتماعی و بازنشستگی و تعاون افزارمندان کارگاهها و کارخانجات ارتش درباره افزارمندان بازنشسته یا معلول و مستمری بگیران آنان را برای شور دوم مورد رسیدگی قرار داد و مصوبه کمیسیون نظام را در این مورد تأیید و تصویب کرد.

اینک گزارش آنرا بمجلس شورای ملی تقدیم میدارد.

مخبر کمیسیون دارائی - امان الله ریگی

رئیس - ماده واحده مطرح است ، نظری نیست ؛ (اظهاری نشد) در کلیات آخر لایحه نظری نیست ؟ (اظهاری نشد) نسبت بماده واحده و کلیات آخر لایحه رأی میگیریم خانها و آقایانیکه موافقت خواهش میکنم قیام فرمایند (اکثر برخاستند) تصویب شد. لایحه برای تصویب به مجلس سنا فرستاده میشود .

۷. طرح و تصویب گزارش شوردوم کمیسیون دارائی راجع به لایحه الحاق دولت شاهنشاهی ایران به قرارداد گمرکی ترانزیت بین المللی کالاها و ارسال بمجلس سنا

رئیس - گزارش شور دوم الحاق دولت شاهنشاهی ایران بقرارداد گمرکی ترانزیت بین المللی کالاها مطرح است ، قرائت می شود .

(شرح زیر خوانده شد)

گزارش شوردوم از کمیسیون دارائی بمجلس شورای ملی

کمیسیون دارائی در جلسه روز شنبه ۲۷ خرداد ماه ۱۳۵۱ با حضور نمایندگان دولت لایحه شماره ۵۵۵۴ - ۱۳۵۱/۱۲/۲۳ راجع بالحاق دولت شاهنشاهی ایران بقرارداد گمرکی ترانزیت بین المللی کالاها که گزارش شور اول آن بشماره ۲۶۰ چاپ گردیده برای شور دوم مطرح وبا اصلاحاتی که در متن ترجمه آن بعمل آورد مورد تصویب قرارداد .

اینک گزارش آنرا بمجلس شورای ملی تقدیم میدارد .

لایحه قانون الحاق دولت شاهنشاهی ایران بقرارداد گمرکی ترانزیت بین المللی کالاها

ماده ۱۹ ماده - بدولت اجازه داده میشود الحاق رسمی دولت شاهنشاهی ایران به کنوانسیون گمرکی راجع به ترانزیت بین المللی کالاها (معروف به کنوانسیون) که در تاریخ ۷ ژوئن ۱۹۷۱ در وین منعقد شده و مشتمل بر شصت و دو (۶۲) ماده و چهار ضمیمه میباشد به دبیرخانه شورای همکاری گمرکی اعلام و تشریفات لازم انجام دهد .

وزارت دارائی ووزارت امور خارجه مأمور اجرای این قانون میباشد .

مخبر کمیسیون دارائی - امان الله ریگی

گزارش شوردوم از کمیسیون امور خارجه بمجلس شورای ملی

کمیسیون امور خارجه با حضور نمایندگان دولت لایحه الحاق دولت شاهنشاهی ایران بقرارداد گمرکی ترانزیت بین المللی کالاها را برای شوردوم مورد رسیدگی قرارداد و مصوبه کمیسیون دارائی را در این مورد تأیید و تصویب کرد . اینک گزارش آنرا بمجلس شورای ملی تقدیم میدارد .

مخبر کمیسیون امور خارجه -

مهروش صفی نیا (مستوفی)

رئیس - ماده واحده مطرح است نظری نیست ؟ (اظهاری نشد) در کلیات آخر لایحه نظری نیست ؟ (اظهاری نشد) نسبت بماده واحده و کلیات آخر لایحه رأی میگیریم خانها و آقایانیکه موافقت خواهش میکنم قیام فرمایند (اکثر برخاستند) تصویب شد . لایحه برای تصویب به مجلس سنا فرستاده میشود .

۸- طرح گزارش کمیسیون کشور درباره تأیید اصلاحات مجلس سنا در لایحه قانونی گذرنامه و ارجاع مجدد به کمیسیون کشور

رئیس - گزارش کمیسیونها راجع به لایحه قانون گذرنامه مطرح است ، قرائت میشود . (شرح زیر خوانده شد)

گزارش از کمیسیون کشور بمجلس شورای ملی

کمیسیون کشور در جلسه سیزدهم خرداد ماه ۱۳۵۱ با حضور خانم صوفی و آقای دکتر تاجبخش معاونین وزارت کشور و امور خارجه لایحه قانون گذرنامه را که قبلا در مجلس شورای ملی تصویب شده و مجلس سنا تغییراتی در آن بعمل آورده است و در جلسه روز سه شنبه نهم خرداد ماه ۱۳۵۱ وصول آن اعلام و بشماره ۳۲۹ چاپ گردیده مورد رسیدگی قرار داد و اصلاحات سنا را تأیید و لایحه را تصویب کرد .

اینک گزارش آن را بشرح زیر به مجلس شورای ملی تقدیم میدارد .

ج - گذرنامه عادی (اعم از فردی یا جمعی) .

تبصره - مشخصات انواع گذرنامه از لحاظ رنگ و شکل و قطع و تعداد اوراق و نظایر آن و همچنین سازمان تهیه کننده آنها بموجب آئین نامه اجرائی این قانون تعیین میگردد .

ماده ۸۸ - از تاریخ تصویب این قانون گذرنامه های تحصیلی بتدریج بگذرنامه های عادی تبدیل خواهد شد .

ماده ۹۰ - وزارت امور خارجه میتواند در موارد لزوم با موافقت وزیر امور خارجه برای کسانی که به مأمورینهای خاص اعزام میشوند بجای گذرنامه برگ مسافرت انفرادی و یادست جمعی صادر نماید .

مشخصات برگهای مذکور در آئین نامه اجرائی این قانون تعیین خواهد شد .

فصل سوم

گذرنامه های سیاسی و خدمت

ماده ۹۰ - برای شخصتهای زیر گذرنامه سیاسی صادر میشود :

- ۱ - اعضاء خاندان جلیل سلطنت .
- ۲ - نخست وزیر و رؤسای مجامین - وزیر دربار شاهنشاهی - وزیران و همسران آنها .
- ۳ - رئیس دیوان عالی کشور - دادستان کل - رئیس ستاد بزرگ ارتش - رئیس ستاد فرماندهی عمل سازمان برنامه - رئیس هیئت مدیره و مدیر عامل شرکت ملی نفت ایران - رئیس بانک مرکزی ایران و همسران آنها .

۴ - نخست وزیران سابق - رؤسای سابق مجلسین وزراء سابق - رؤسای سابق دیوان عالی کشور و همسران آنها با موافقت وزیر امور خارجه .

۵ - نمایندگان مجلسین با معرفی رئیس مجلس مربوط .

۶ - شهردار پایتخت - معاونان نخست وزیر - استانداران و معاونان وزارتخانه ها با معرفی نخست وزیر .

۷ - اعضاء رئیس دربار شاهنشاهی با معرفی وزیر دربار شاهنشاهی .

۸ - ارتشبدان و سپهبدان شاغل و رئیس شهرستانی کل کشور و فرمانده ژاندارمری کل کشور برای انجام مأموریت با معرفی وزیر مربوط و ارتشبدان یا ژنرال با معرفی وزیر جنگ .

۹ - گذرنامه عادی (اعم از فردی یا جمعی) .

قانون گذرنامه

فصل اول - کلیات

ماده ۱۵ - گذرنامه سندی است که از طرف مأموران صلاحیتدار دولت شاهنشاهی مذکور در این قانون برای مسافرت اتباع ایران بخارج و یا اقامت در خارج و یا مسافرت از خارج به ایران داده میشود .

ماده ۲۵ - اتباع ایران برای خروج از کشور و یا اقامت در خارج و یا مسافرت از خارج بایران باید تحصیل گذرنامه نمایند . صدور گذرنامه منوط به ارائه اسنادی است که هویت و تابعیت ایرانی تقاضاکننده را ثابت نماید .

استاد مزبور بموجب آئین نامه اجرائی این قانون تعیین خواهد شد .

ماده ۳۵ - خروج از کشور بدون ارائه گذرنامه یا مدارک مسافرت مذکور در این قانون ممنوع است .

ماده ۴۵ - ورود بکشور و یا خروج از آن فقط از نقاطی که بنا بپیشنهاد وزارت کشور و تصویب هیئت وزیران تعیین و آگهی خواهد شد مجاز است .

ماده ۵۵ - بازرسی گذرنامه و مدارک مسافرت و رسیدگی به آنها در مرزها و شهرهای کل کشور و در نقاطی که شهرستانی نباشد بمقتضای اندازه گیری کل کشور است .

مأموران مربوط مکلفند از ورود افرادی که فاقد گذرنامه یا مدارک لازم برای ورود بایران باشند جلوگیری نمایند .

تبصره - در مواردیکه افرادی فاقد گذرنامه و یا مدارک مسافرت برای مراجعت بایران باشند در صورتیکه تابعیت ایرانی و یا ایرانی بودن آنان محرز شود مأمورین مربوط می توانند اجازه ورود به ایران را بدهند . ضوابط تشخیص و ایرانی بودن این قبیل اشخاص بموجب آئین نامه اجرائی این قانون تعیین خواهد شد .

ماده ۶۵ - برگ مسافرت موضوع ماده ۹۰ و همچنین برگ بازگشت موضوع ماده ۲۰ و پروانه های گذر موضوع مواد ۲۹ و ۳۰ از نظر این قانون در حکم گذرنامه است .

فصل دوم - انواع گذرنامه

ماده ۷۵ - گذرنامه بر سه قسم است :

الف - گذرنامه سیاسی .

ب - گذرنامه خدمت (اعم از فردی یا جمعی) .

۹- آجودانهای لشکری و کشوری اعلیحضرت همایون شاهنشاه و ندیمه های علیاحضرت شهبانوی ایران هنگامیکه در التزام باشند با معرفی وزیر دربار شاهنشاهی .

۱۰- کسانیکه مقام سفارت دارند و همسران آنها با موافقت وزیر امور خارجه .

۱۱- معاونان و مدیران کل و رؤسای ادارات وزارت امور خارجه با موافقت وزیر امور خارجه .

۱۲- اشخاصیکه طبق تصویب هیئت وزیران بنمایندگی از طرف دولت شاهنشاهی بمأموریت مخصوص اعزام میشوند .

۱۳- مأموران ثابت سیاسی و کنسولی و کسانیکه با معرفی دولت مقامی در مؤسسات و سازمانهای بین المللی اشغال مینمایند و همسران آنها با موافقت وزیر امور خارجه .

۱۴- بیک سیاسی و کسانیکه بمأموریت موقت سیاسی اعزام میشوند با موافقت وزیر امور خارجه .

تبصره- نام همسران و فرزندان کمتر از ۱۸ سال مشمولین این ماده در صورتیکه همراه دارنده گذرنامه باشند بتقاضای دارنده در گذرنامه سیاسی ثبت و از همان گذرنامه استفاده خواهند کرد . نمایندگان گهگاهی شاهنشاهی در خارج نمیتوانند برای فرزندان همراه گذرنامه صادر نمایند مگر با موافقت وزارت امور خارجه .

۱- آجودانهای کشوری اعلیحضرت همایون شاهنشاه و ندیمه های علیاحضرت شهبانوی ایران و کارمندان و خدمتگزاران دربار شاهنشاهی که بمأموریت خارج از کشور اعزام میگرددند با معرفی وزیر دربار شاهنشاهی .

۲- اشخاصی که بموجب تصویب هیئت وزیران بخارج اعزام میشوند .

۳- کارمندان وزارتخانه ها و سازمانهای وابسته به دولت و جمعیت شیر و خورشید سرخ ایران که بمأموریت خارج از کشور اعزام میگرددند با معرفی نخست وزیر .

۴- مأموران اداری و فنی وزارت امور خارجه و همسران آنها با موافقت وزیر امور خارجه .

۵- کارمندان وزارت جنگ که بمأموریت خارج از کشور اعزام میگرددند بتقاضای وزیر جنگ .

تبصره - نام همسر و فرزندان کمتر از ۱۸ سال مشمولین این ماده در صورتیکه همراه دارنده گذرنامه باشند بتقاضای دارنده گذرنامه خدمت در همان گذرنامه ثبت میشود . نمایندگان گهگاهی شاهنشاهی در خارج نمیتوانند برای فرزندان همراه گذرنامه جداگانه صادر نمایند مگر با موافقت وزارت امور خارجه .

ماده ۱۲ - صدور گذرنامه های سیاسی و خدمت بعهد وزارت امور خارجه است .

ماده ۱۳ - مدت اعتبار گذرنامه سیاسی و خدمت یکسال است مگر در مورد مأموران ثابت دولت در نمایندگیهای شاهنشاهی در خارج که اعتبار گذرنامه تا خاتمه مدت مأموریت آنان خواهد بود .

تبصره ۱ - تمدید مدت گذرنامه های سیاسی یا خدمت مأموران موقت طبق مقررات این قانون با موافقت وزارت امور خارجه خواهد بود .

تبصره ۲ - دارندگان گذرنامه های سیاسی و خدمت در مسوق ورود بکشور باید گذرنامه خود را به وزارت امور خارجه تحویل دهند .

فصل چهارم - گذرنامه عادی

ماده ۱۴ - صدور گذرنامه عادی در ایران بعهد شهرداری کل کشور و در خارج از ایران با مأمورین کنسولی کشور شاهنشاهی یا مأموران سیاسی عهده دار امور کنسولی خواهد بود . مقررات مربوط بترتیب صدور و تمدید و تجدید و اصلاح گذرنامه بموجب آئین نامه اجرائی این قانون تعیین خواهد شد .

ماده ۱۵ - محصلینی که برای تحصیل عازم خارج از کشور میشوند با رعایت قانون وظیفه عمومی در مورد تحصیلات غیر دانشگاهی از طرف وزارت آموزش و پرورش و در مورد تحصیلات دانشگاهی از طرف وزارت علوم و آموزش عالی بشهرتانی کل کشور معرفی میشوند .

شغل آنها در گذرنامه محصل ذکر میگردد و از پرداخت کلیه وجوه مربوط بصدر گذرنامه معاف میشوند . این معافیت شامل محصلینی که گذرنامه تحصیلی آنان

تدریجاً بگذرنامه عادی تبدیل خواهد شد نیز میباشد . محصلینی که گذرنامه تحصیلی آنان به گذرنامه عادی تبدیل میشود از مقررات معافیت تحصیلی احضار بخدمت زیر پرچم استفاده خواهند کرد .

ماده ۱۶ - باشخاص زیر هیچ نوع گذرنامه برای خروج از کشور داده نمی شود .

۱ - کسانیکه بموجب اعلام کتبی مقامات قضائی حق خروج از کشور را ندارند .

۲ - کسانیکه مسافرت آنها بخارج از کشور بر حسب اعلام قبلی و کتبی سازمان اطلاعات و امنیت کشور مخالف مصالح ملی باشد .

۳ - کسانیکه در خارج از ایران بسبب تکدی ویا ولگردی ویا ارتکاب سرقت و کلاهبرداری ویا بهر عنوان دیگر دارای سوء شهرت باشند .

تبصره - رسیدگی سابقه و سوء دات رشفرا مذکور در بند ۳ این ماده بعهد کمیسیون است که از نمایندگان وزارت امور خارجه - وزارت دادگستری - وزارت کشور - سازمان اطلاعات و امنیت کشور و شهرداری کل کشور در وزارت کشور تشکیل میشود . در موارد اضطراری ویا مرور زمان کافی بتشخیص کمیسیون مزبور میتوان باشخاص مذکور در این بند اجازه مسافرت داد .

ماده ۱۷ - دولت میتواند از صدور گذرنامه و خروج بدهکاران قطعی مالیاتی و اجرای دادگستری و ثبت اسناد و متخلفین از انجام تعهدات ارزی طبق ضوابط و مقرراتی که در آئین نامه تعیین میشود جلوگیری نماید .

ماده ۱۸ - برای اشخاص زیر با رعایت شرایط مندرج در این ماده گذرنامه صادر می شود :

۱ - اشخاصی که کمتر از ۱۸ سال تمام دارند و کسانیکه تحت ولایت و یا قیمیت میباشد با اجازه کتبی ولی یا قیم آنان .

۲ - مشمولین وظیفه عمومی با اجازه کتبی اداره وظیفه عمومی .

۳ - زنان شوهر دار و لو کمتر از ۱۸ سال تمام با موافقت کتبی شوهر ودر موارد اضطراری اجازه دادستان شهرستان محل درخواست گذرنامه که مکلف است نظر خود را اعم از قبول درخواست یا رد آن حداکثر ظرف

سه روز اعلام دارد کافی است . زنانی که با شوهر خود مقیم خارج هستند و زنانی که شوهر خارجی اختیار کرده و به تابعیت ایرانی باقی مانده اند از شرط این بند مستثنی میشوند .

ماده ۱۹ - در صورتیکه موانع صدور گذرنامه بعد از صدور آن حادث شود یا کسانیکه بموجب ماده ۱۸ صدور گذرنامه موقوف به اجازه آنان است از اجازه خود عدول کنند از خروج دارنده گذرنامه جلوگیری و گذرنامه تارفع مانع ضبط خواهد شد .

ماده ۲۰ - با ایرانیانی که بکشور مراجعت میکنند و فاقد گذرنامه یا اسناد در حکم گذرنامه باشند ویا اینکه مدت اعتبار آن اسناد منقضی شده باشد بشرط آنکه تابعیت ایرانی آنها مسلم باشد برگ بازگشت که فقط برای بازگشت به ایران معتبر است داده میشود .

تبصره - برگ بازگشت از طرف مقامات سیاسی و کنسولی شاهنشاهی در خارج از کشور بطور رایگان صادر میشود و در مرز از دارنده آن اخذ میگردد .

فصل پنجم - همراهان

ماده ۲۱ - نام اطفال کمتر از ۱۸ سال تمام که همراه هریک از والدین یا جد یا جد پدري یا مادری یا زن پدر یا شوهر مادر ویا خواهر و برادر خود مسافرت مینمایند در صورت درخواست ولی یا قیم آنها بر حسب مورد در گذرنامه اشخاص مذکور ثبت خواهد گردید .

ماده ۲۲ - نام نوزادانی که از زنان ایرانی مقیم خارج هنگام توقف مادر در ایران متولد میشوند در گذرنامه مادر ثبت میشود و در این مورد نیازی بجلب موافقت پدر نیست و همچنین در مواردیکه در خارج از ایران شوهر ایرانی در کشور محل تولد نوزاد حاضر نباشد .

تبصره - اطفال موضوع بند ۴ ماده ۹۷۶ و موضوع ماده ۹۷۸ قانون مدنی مادام که تحت ولایت یا حضانت پدر یا مادر خود هستند میتوانند بمعیت والدین خود با گذرنامه خارجی آنان بخارج از کشور مسافرت نمایند .

ماده ۲۳ - برای يك خانواده که با هم مسافرت میکنند در صورت تقاضا يك گذرنامه صادر میشود و نام زن و اولاد کمتر از ۱۸ سال در آن ثبت خواهد شد . هیچیک از همراهان مستلاحق استفاده از گذرنامه را

ندارد و در صورتیکه بخواهد از دارنده گذرنامه جدا شود باید گذرنامه جداگانه تحصیل نماید.

فصل ششم - اعتبار گذرنامه عادی

ماده ۲۴ - گذرنامه برای مسافرت بکلیه کشورها اعتبار دارد مگر به کشور هائی که دولت در موارد مقتضی مسافرت اتباع ایران را به آن کشورها ممنوع و یا محدود نموده باشد. در صورتیکه بعد از صدور گذرنامه محدودیتی مقرر شود وجوه پرداختی کسانیکه از مسافرت محروم شوند بآنها مسترد میگردد. نحوه اجرای مفاد این ماده ضمن آئین نامه اجرائی این قانون معین خواهد شد.

ماده ۲۵ - مدت اعتبار گذرنامه عادی از تاریخ صدور سه سال است و فقط برای يك مدت سه ساله دیگر قابل تمدید میباشد.

ماده ۲۶ - گذرنامه هائی که تا تاریخ تصویب این قانون وسیله مقامات صلاحیتدار صادر گردیده و مدت پنجساله آنها خاتمه نیافته است تا خاتمه مدت معتبر است.

ماده ۲۷ - در صورتیکه گذرنامه غیر قابل استفاده و یا مفقود شود پس از رسیدگی لازم که نحوه آن در آئین نامه تعیین خواهد شد گذرنامه دیگری با اخذ هزینه های صدور صادر میشود.

هرگاه قابل استفاده نبودن یا مفقود شدن گذرنامه ناشی از عمل متصدیان مسئول باشد برای بقیه مدت اعتبار گذرنامه جدید بدون دریافت هزینه های صدور صادر خواهد شد.

فصل هفتم - گذرنامه جمعی

ماده ۲۸ - گذرنامه جمعی اعم از خدمت یا عادی فقط در ایران و برای گروههای زیر صادر میشود:

این نوع گذرنامه ها بنام رئیس گروه صادر و نام و مشخصات همراهان در برگ ضمیمه آن درج خواهد گردید.

۱- افسران - درجه داران - افراد و بطور کلی کارکنان مشمول قانون استخدام نیروهای مسلح شاهنشاهی که بطور جمعی و بمنظور انجام مأموریت عازم خارج از کشور باشند.

۲- گروههای ورزشی که بمنظور انجام مسابقات

عازم خارج هستند بمعرفی سازمان تربیت بدنی ایران.

۳- گروههای پیشاهنگی بمعرفی سازمان پیشاهنگی ایران.

۴- دانشجویان و دانش آموزان و معلمان و استادان که برای مطالعات آموزشی و فرهنگی بمعرفی وزارتخانه های مربوط بخارج میروند.

۵- گروههای هنری که توسط وزارت فرهنگ و هنر یا وزارت اطلاعات معرفی میشوند.

۶- گروههای معرفی شده از طرف سازمانهای دولتی و یا وابسته بدولت و با جمعیت شیروخورشید سرخ ایران.

۷- گروههای کارگری برای کار آموزی یا کسب مهارت فنی یا تأیید و معرفی وزارت کار و امور اجتماعی.

تبصره ۱۵ - هر یک از اعضای گروههای فوق که هنگام مسافرت از گروه خود جدا شود باید گذرنامه جداگانه تحصیل نماید.

تبصره ۲۵ - حداقل تعداد افرادی که میتوانند از گذرنامه جمعی استفاده نمایند پنج نفر و حداکثر چهار نفر خواهد بود.

تبصره ۳۵ - صدور گذرنامه جمعی در صورتیکه بمنظور انجام مأموریتی بخارج سازمانهای دولتی یا جمعیت شیروخورشید سرخ ایران باشد مجانی است در غیر اینصورت علاوه بر هزینه صدور يك گذرنامه از هر نفر ده درصد هزینه صدور اخذ خواهد شد.

تبصره ۴۵ - اعتبار گذرنامه جمعی یکسال است و در صورت موافقت سازمان مربوط حد اکثر یکسال دیگر تمدید میشود.

فصل هشتم - پروانه گذر

ماده ۲۹ - در موارد زیر به پیشنهاد وزارت کشور و تصویب هیأت وزیران بجای گذرنامه پروانه گذر صادر می شود.

۱- برای تشریف بمکه معظمه و عتبات مقدسه.

۲- برای کارکنان و سائط نقلیه آبی و هوائی و زمینی.

۳- برای رفت و آمد اتباع دولت شاهنشاهی که در نقاط مرزی کشور و نقاط واقع در سواحل و جزایر

خلیج فارس و دریای عمان (دریای مکران) سکونت دارند بمناطق مرزی مجاور و نواحی جنوبی خلیج فارس.

تبصره ۱۵ - مشخصات و ترتیب صدور و مدت اعتبار و مرجع صدور پروانه های گذر مذکور در این ماده و هزینه صدور آنها بموجب آئین نامه اجرائی این قانون تعیین خواهد شد.

تبصره ۲۵ - حدود مناطق مرزی و سواحل و همچنین نقاط مرزی مجاور و نواحی جنوبی خلیج فارس به پیشنهاد وزارت کشور و تصویب هیئت وزیران تعیین خواهد شد.

ماده ۳۰ - شهروانی کل کشور بر حسب اعلام وزارت امور خارجه بکسانی که ترك تابعیت ایران را نموده اند پروانه گذر خواهد داد و این پروانه فقط برای خروج از ایران معتبر است.

فصل نهم - برگ گذر بیگانگان

ماده ۳۱ - شهروانی کل کشور میتواند با موافقت سازمان اطلاعات و امنیت کشور و تأیید وزارت امور خارجه برای بیگانگان بدون تابعیت یا خارجیانی که بجهاتی قادر به تحصیل گذرنامه از کشور متبوع خود نیستند برگ گذر بیگانگان صادر نماید. این برگ دلیل تابعیت ایرانی دارنده یا همراهان او محسوب نمی شود.

تبصره ۱۵ - مشخصات برگ گذر بیگانگان از لحاظ رنگ و شکل و قطع و غیره بموجب آئین نامه اجرائی این قانون تعیین خواهد شد.

تبصره ۲۵ - نام فرزندان کمتر از ۱۸ سال این قبیل افراد در برگ گذر والدین همچنین نام زن در برگ گذر شوهر بشرط آنکه مواجد شرایط مذکور در این ماده باشند ثبت میشود و استفاده جداگانه از این برگ بوسیله همراهان ممنوع است.

ماده ۳۲ - مدت اعتبار برگ گذر بیگانگان برای مراجعت به ایران از تاریخ صدور یکسال است و دارنده آن برای هر بار خروج از کشور باید تحصیل اجازه نماید.

فصل دهم - آئین نامه های اجرائی

ماده ۳۳ - آئین نامه های مربوط بوجهی که از متقاضیان گذرنامه و یا اسناد در حکم گذرنامه و یا برگ گذر بیگانگان طبق مقررات باید دریافت شود و سایر آئین نامه های اجرائی این قانون از طرف وزارت امور

خارج - وزارت کشور با جلب نظر وزارت دادگستری و وزارت علوم و آموزش عالی و وزارت دارائی تهیه و پس از تصویب کمیسیونهای کشور - دارائی - دادگستری و امور خارجه مجلسین بموقع اجرا گذارده خواهد شد و تصویب آئین نامه های مزبور مقررات فعلی قابل اجرا است.

تبصره - در صورتیکه تغییراتی در آئین نامه های مصوب ضرورت پیدا کند بتصویب کمیسیونهای مربوط مجلسین خواهد رسید.

فصل یازدهم - مجازاتها

ماده ۳۳ - هر ایرانی که بدون گذرنامه یا اسناد در حکم گذرنامه از کشور خارج شود بحسب تأدیبی از دو ماه تا ششماه یا پرداخت غرامت از دو هزار ریال تا بیست هزار ریال و یا به هردو مجازات محکوم میشود.

ماده ۳۵ - هر ایرانی که از نقاط غیر مجاز وارد کشور شده یا از کشور خارج شود يك تا سه ماه حبس تأدیبی محکوم خواهد شد و در صورتیکه مرتکب بدون داشتن گذرنامه یا اسناد در حکم گذرنامه از نقاط غیر مجاز وارد و یا خارج شده باشد حداکثر مجازات حبس یا غرامت مذکور در ماده ۳۴ محکوم میشود.

ماده ۳۶ - هر ایرانی به کشوری که مسافرت بانجا طبق ماده ۲۴ این قانون ممنوع و یا محدود شده سفر نماید بحسب تأدیبی از یکماه تا ۳ ماه و یا پرداخت غرامت از یک هزار ریال تا ده هزار ریال و یا بهر دو مجازات محکوم میشود.

ماده ۳۷ - هر کس برای دریافت گذرنامه یا اسناد در حکم گذرنامه بنام خود یا نام دیگری اسناد و مدارک خلاف واقع یا متعلق بغيرا عالم یا عامداً به مراجع مربوط تسلیم نماید بحسب تأدیبی از دو ماه تا ششماه محکوم میشود و در صورتیکه عمل او منجر بصدور گذرنامه شود بحسب تأدیبی از دو ماه تا دو سال محکوم خواهد شد.

ماده ۳۸ - هر کس از گذرنامه یا اسناد در حکم گذرنامه متعلق بدیگری برای ورود بکشور یا خروج از آن استفاده نماید بحسب تأدیبی از دو ماه تا یکسال محکوم میشود.

ماده ۳۹ - هر مستخدم دولت اعم از لشکری و کشوری بدون رعایت قوانین مربوط در اجرای وظیفه خود عالم یا عامداً گذرنامه یا اسناد در حکم گذرنامه

بدهد بحسب تأدیبهی از دو ماه تا یکسال محکوم میشود .
ماده ۴۰ - هر مستخدم و مأمور دولت اعم از کشوری و لشکری که برای عبور غیر مجاز اشخاص بخارج از کشور بنحوی از انحاء مساعدت و یا تسهیل وسیله نماید بحسب تأدیبهی از ۶ ماه تا دو سال محکوم خواهد شد .

ماده ۴۱ - هر کس برای تحصیل گذرنامه یا اسناد در حکم گذرنامه عالماً و عامداً و بقصد تقلب هرگونه اطلاع مربوط بخود و همراهان را که در صدور گذرنامه مؤثر است برخلاف واقع در پرسشنامه ذکر نماید بشرط استفاده از گذرنامه بحسب تأدیبهی از دو ماه تا ششماه محکوم خواهد شد .

ماده ۴۲ - از تاریخ اجرای این قانون - قانون گذرنامه مصوب سال ۱۳۱۱ و آئیننامه های مربوط بآن و مواد ۱۰۷ و ۱۰۸ قانون جزا و همچنین قوانین مربوط بگذرنامه تحصیلی و سایر قوانینی که با مواد این قانون مغایرت دارد در آن قسمت که مغایر است لغو میگردد .
 مخبر کمیسیون کشور - اکبر مسعودی

گزارش از کمیسیون علوم و آموزش عالی بمجلس شورای ملی

کمیسیون علوم و آموزش عالی در جلسه ۱۴/۳/۱۳۵۱ باحضور نمایندگان دولت لایحه قانون گذرنامه را مورد رسیدگی قرارداد و مصوبه کمیسیون کشور را تأیید و تصویب کرد .

اینک گزارش آنرا بمجلس شورای ملی تقدیم میدارد .

مخبر کمیسیون علوم و آموزش عالی - دکتر خسروی کردستانی

گزارش از کمیسیون دادگستری بمجلس شورای ملی
 کمیسیون دادگستری در جلسه ۱۵/۳/۱۳۵۱ باحضور نمایندگان دولت لایحه قانون گذرنامه را مورد رسیدگی قرارداد و مصوبه کمیسیون کشور را تأیید و تصویب کرد .

مخبر کمیسیون دادگستری - دکتر تنکابنی
 گزارش از کمیسیون امور خارجه بمجلس شورای ملی
 کمیسیون امور خارجه در جلسه ۲۰/۳/۱۳۵۱ باحضور نمایندگان دولت لایحه قانون گذرنامه را مورد

ما از کسانی که مقام سفارت دارند اعم از فعل ماضی و فعل مضارع و فعل حال وصف عنوانی آن است اما نکته ای که در مجلس سنا اصلاح شده بود این که نهایت احترام را بکسانی که بمقام وزارت میرسند دارم ستوالی دارم ، در مجلس سنا اضافه شده است وزرای سابق و همسران آنها من نمیدانم برای همسر وزیر سابق چرا باید گذرنامه سیاسی صادر شود؟ آخر گذرنامه سیاسی یا برای حیثیت خاصی است که فعلاً یک شخصی دارا است یا برای مأموریت بخصوص ، اگر آقایان وزراء تجدید فراش کرده باشند باید گذرنامه های متعددی برای همسرانشان صادر شود چرا باید برای همسران وزرای سابق گذرنامه سیاسی خاصی صادر شود و همینطور برای همسران ، من از جناب دکتر تاجبخش میخواهم در این مورد توضیح بدهند و آن را روشن بفرمایند ببینید در ماده ۹ قلی آن شقوقی که نام همسران آنها ثبت میشود در گذرنامه سیاسی شوهر ذکر کرده شما در تبصره فعلی نوشته اید که نام همسران و فرزندان کمتر از ۱۸ سال مشمولین این ماده در صورتیکه همراه دارنده گذرنامه باشند من خواهم بدانم شما این شقوق را که برداشتید مفهومش این است که عام است یعنی تبصره تمام افراد مشمول این ماده را شامل میشود یعنی گذرنامه خاص برای همسران آنها صادر نمیشود منظور این است که واقفاً این قانون ایجاد اشکال نکند شما وقتی که از لحاظ بیان شقوقی را بر میذارید و بنحو اطلاق میگزارید تمام افراد را شامل میشود شما منظورتان کدام یکی است آیا منظورتان این است که گذرنامه سیاسی برای تمام اینها صادر میشود (دکتر انوشیروانی - نه ، فقط برای آنهایی که اسمشان تصریح شده) احسن جناب انوشیروانی پس برای همسران آنها گذرنامه سیاسی خاص صادر نمیشود اگر همراه همسرشان هستند نام آنها در گذرنامه سیاسی ذکر میشود از حسن استنباط شما متشکرم اما چه کنم ماده رسانست تبصره رسانست بنده به یقین می دانم منظور همه آقایان این است که گذرنامه سیاسی برای وزیر اعم از فعلی یا سابق صادر میشود اگر همسرش یا فرزندش همراه او باشد نام آنها در گذرنامه سیاسی او ثبت میشود ولی شما در جایجا کردن این تبصره آنچه را که منظورتان هست این عبارات منظور شما را نمیرساند . چرا یک جا همسران را ذکر کردید یک جا حذف کردید (دکتر

رسیدگی قرارداد و مصوبه کمیسیون کشور را تأیید و تصویب کرد .
 اینک گزارش آن را بمجلس شورای ملی تقدیم میدارد .
 مخبر کمیسیون امور خارجه - مهروش صفی نیا (مستوفی)
رئیس - گزارش کمیسیونها مطرح است آقای اکبر مسعودی بفرمائید .
اکبر مسعودی (مخبر کمیسیون کشور) - با اجازه مقام ریاست اینجا در ماده ۱۰ قانون گذرنامه بنده باید یک توضیحی بدهم در بند ۱۰ ماده ۱۰ قانون گذرنامه نوشته شده «کسانی که مقام سفارت دارند» منظور از این مقام سفارت کلیه اشخاصی است که طبق فرمان مبارک همایونی بمقام سفارت نائل شده اند اعم از اینکه در پست سفارت و یا در مقام دیگری شاغل باشند و یا اینکه باز نشته شده باشند این توضیح را عرض کردم که در صورت جلسه ضبط بفرمایند و در تبصره ماده ۱۱ نوشته شده است نام همسر و فرزندان ... اینجا چون در تبصره ماده قلی بعنوان نام همسران و فرزندان نوشته شده و باید همانطور باشد و این اشتباه چایی است استدعا میکنم اصلاح بشود و «همسران» صحیح است .
رئیس - آقای حکمت یزدی بفرمائید .
حکمت یزدی - با اجازه جناب رئیس و همکاران محترم توضیحی که جناب آقای مسعودی دادند من این را از لحاظ لحن عبارت صحیح نمیدانم این باید تصریح شود نوشته شود برای اینکه کسانی که مقام سفارت دارند و این وصف عنوانی است و صادق بوضع فعلی است و در حال حاضر بر آنها صدق میکند نمیشود وصف سابقه را در زمان بعدی استعمال کرد جناب عالی میفرمائید که اگر بعد هم تغییر پست بدهند فرض بفرمائید مدیر کل یک وزارتخانه دیگر بشوند آیا بر حسب وصف عنوانی قلی که فعلاً مدیر کل است شما با گذرنامه سیاسی میدید؟ این اشکال دارد همیشه که در نظر مجریان توضیحات مجلس نیست که دقت کنند و بیاد بیاورند توضیح شما چه بوده است ما الفاظ و عبارات داریم و مفهومی که از آنها مستفاد میشود همیشه که گزارش مجلس همراه این مواد قانون نیست که توضیحات در حاشیه اش را بخوانند که منظور

انوشیروانی - توضیح عرض میشود) بنده خیلی متشکرم این را هم عرض کنم صدور گذرنامه سیاسی برای همسران وزراء ام از فعلی و سابق بایستی یک جهت موجهه داشته باشند من میخواستم به بینم چه لزومی دارد و این جهت موجهه چیست این را هم توضیح بفرمائید.

رئیس - آقای دکتر تاجبخش بفرمائید.

دکتر تاجبخش (معاون وزارت امور خارجه) - با اجازه مقام ریاست در طرح قبلی تبصره ماده ۸ اشاره می کند به بند های ۴ و ۵ و ۶ و ۷ و ۸ و ۱۰ و ۱۳ و ۱۴ مفهوم مخالف این تبصره این است که در مورد بندهائی که در اینجا ذکر نشده به همسران این قبیل مقامات گذرنامه سیاسی جداگانه داده میشود الا آن هم در این اصلاحی که در مجلس سنا بعمل آمده بعضی مقاماتی که در خود بندها تصریح شده در صورتیکه همسرانشان به تنهایی مسافرت کنند به آنها گذرنامه سیاسی داده میشود در مورد سایر بندها من جمله بندهائی که همسران آنها اگر به تنهایی هم سفر کنند و گذرنامه سیاسی بگیرند بطور اعم ذکر شده که اگر هر یک از مشمولین بندهای این ماده در صورتیکه همسرانشان همراه آنها باشند و تقاضا هم بکنند در این صورت نام همسر در گذرنامه ذکر میشود بنده تصور نمیکنم ابهامی در این ماده وجود داشته باشد در قسمت اول فرمایش ایشان راجع بمقام سفارت مطالبی فرمودند خواستم عرض کنم که مقام سفارت مقامی است که بشخصی بموجب فریمان مبارک همایونی داده میشود و ممکن است کسی که چنین افتخاری پیدا کرده برود در پست سفارتخانه در خارج و یا در وزارت امور خارجه در تهران انجام وظیفه کند بدون اینکه سفارتخانه ای در خارج فرستاده شود و ممکن است که شخصی در یکی از وزارتخانه های دیگر انجام وظیفه کند و اراده ملوکانه بر این تعلق بگیرد که بچنین شخصی مقام سفارت را اعطا بفرماید ممکن است این شخص در شرکت نفت یا یک وزارتخانه دیگر باشد ولی مقام سفارت داشته باشد و منظور از این مقام سفارت این نیست که حتماً در خارج بسمت سفیر انجام وظیفه کرده باشد بلکه کسانی که مقام سفارت دارند و فرمان همایونی بنام آنها صادر شده این قبیل اشخاص عنوان سفارت دارند بعد از اینکه بتصدی سفارتخانه

رفته بخارج و برگشتند باز هم مقام سفارت را حفظ میکنند ما تا امروز عملاً هم اینکار را کرده ایم مقام سفارت اعم از اینست که شخصی در خارج است سفارت داشته باشد یا در داخل، این توضیح برای اطلاع بیشتر بود و الا همانطور که عرض کردم الا آن این عمل انجام میشود.

رئیس - آقای دکتر انوشیروانی بفرمائید.

دکتر انوشیروانی - بنده فکر میکنم که جناب آقای تاجبخش جواب کافی دادند بجناب آقای حکمت یزدی. بیکهده اشخاص گذرنامه سیاسی اجازه داده شده بدهند هر وقت همسر این آقایان که گذرنامه سیاسی دارند خواستند بمسافرت بروند بتقاضای آن شخص از گذرنامه سیاسی استفاده خواهند کرد ولی کسانی هستند که بنا به موقعیت سابق یا حالا همسرشان اگر به تنهایی مسافرت کند اجازه داده شده که به همسران آنها هم گذرنامه سیاسی داده شود پس دوشق است اگر آنها مسافرت کنند و همسرشان همراهشان باشد استفاده خواهند کرد ولی شقوقی دارد فقط اشخاص معینی هستند که همسرانشان میتوانند تنها گذرنامه سیاسی داشته باشند عجیب است که آقای حکمت یزدی عقیده داشته باشند که کسی که یک موقع در این مملکت وزیر بوده و بهر صورت عنوان و فرمان شاهنشاه داشته رئیس مجلس بوده همسرش حق نداشته باشد که گذرنامه سیاسی داشته باشد بنظر من اشکالی نباید داشته باشد که کسانی که باین مملکت خدمت کرده اند از این مزایا استفاده کنند.

رئیس - آقای فرهادپور بفرمائید.

فرهادپور - بنظر بنده اگر همکاران محترم مقایسه ای بفرمایند بین مصوبه قبلی مجلس شورای ملی و آنچه که امروز بصورت اصلاحیه در مجلس سنا تغییر پیدا کرده و متأسفانه کمیسیونها بدون توجه بعقل و جهات تصمیم قبلی تسلیم این نظر شده اند که اگر به آن علل توجه کنیم آنوقت مطلب خیلی روشن میشود اساساً بیبنیم گذرنامه سیاسی چه امتیازی دارد دوری ای چه میدهند آید در کشورهای خارج گذرنامه سیاسی از امتیازهای خاص برخوردار است کسی که با گذرنامه سیاسی بخارج می رود مصونیت نهائی دارد و این را بایستی بفهمیم که به چه کسانی گذرنامه سیاسی میدهم و به چه

جهت علت میدهم بنده باینکه وزراء و نخست وزیران در زمان وزارت و مسئولیت همسرانشان از چنین امتیازاتی برخوردار باشند زیاد مخالفتی ندارم در حالیکه آنرا هم صحیح نمیدانم چون که مسئولیت و وظیفه در قبالت امتیاز و مصونیت است و گذرنامه سیاسی که بیک وزیر میدهم وقتی خانمش همراهش بود یا وقتی خانمی وزیر بود و شوهرش همراهش بود در گذرنامه اش اگر ثبت شود صاحب اصلی گذرنامه مسئول حفظ احترام این سندی است که با داده شده اما اگر جدا و به تنهایی مسافرت می کنند چه مسئولیتی در قبال دستگاه دولت ایران دارند و اعمالشان در خارج به چه کیفیت می تواند بحساب یک ملتی نوشته شود چون وقتی گذرنامه سیاسی بدست فردی داده شد در هر سمت و مقام و هر پست و بهر علت که این گذرنامه را باو بدهند وقتی در خارج ایران بود آنچه او می کند کردارش، رفتارش، گفتارش هر عملی که انجام میدهد بحساب شخصیت و حیثیت یک ملتی نوشته میشود اینجا این برای ما دلخوشی نیست که بنام احترام بگوئیم یا شما جناب انوشیروانی بگوئید خانم وزیر سابق است فرض کنید چون وزیر سابق فرمان مبارک همایونی را دارد خدای نکرده اگر انحرافی پیدا کرد در دیوان کفر، میشود گفت او زانیه نکند این لایحه امروز باین کیفیت تغییر پیدا میکند که شما قانوناً متعهد میشوید بدان گذرنامه به همسر وزیر سابق (دکتر تاجبخش) - متعهد نیستیم اینجا نوشته شده با موافقت وزیر امور خارجه) بنده میدانم بطور قطع چنین چیزی نوشته شده ولی وقتی در مسیر تصویب قانون چنین مسئله ای که با هیچ منطقی قابل قبول نیست در قانون گذاشته میشود و اضافه میشود و مصوبه کمیسیونها و مجلس تغییر پیدا میکند بنظر بنده برای اجازه دادن یا ندادن وزیر خارجه هیچ منطقی و ملاکی در اینجا گذاشته نشده بلکه دلش خواست داد این را چه میگوئید؟ بنظر من آنچه در مورد نخست وزیران و وزیران شاغل رعایت میشود از جهت اینکه این وزیر مسئولیت دارد و انشاء الله همسر او اعم از اینکه مرد یا زن باشد رعایت این مسئولیت را میکند بنده فکر میکنم بشود منطقی ضعیفی برای این مسئله قائل بود ولی بهیچوجه من الوجوه برای

همسر وزرای سابق و سایر مقاماتی که در اینجا نوشته شده است با ذکر کلمه سابق بنده چنین کاری را مفصلت نمیدانم و بهمین دلیل پیشنهاد حذف کلمه همسران را در بند ۴ ماده تقدیم میکنم.

رئیس - خانم صفی نیا بفرمائید.

مهروش صفی نیا - با اجازه مقام ریاست در مورد اظهارات نمایندگان محترم حزب مردم که حذف میکند و جدا میکند زن را از همسر نمیدانم چرا در این لایحه اینطور تبعیض قائل هستند در یکجا زن باید با موافقت همسرش بخارج مسافرت کند و این را قبول میکنند و در جای دیگر بلافاصله همین زن را از واحد خانواده جدا میکنند یعنی چه آیا این زن ها همسران شما نیستند؟ زنهای دوره انقلاب هم شایستگی درک مقام شوهرانشان را ندارند؟ چطور ممکن است یک زنی شوهرش وزیر باشد حتی وزیر سابق ولی حرمت آن گذرنامه سیاسی را نگاه ندارد مسلماً احترام این گذرنامه را که باو داده شده حفظ میکند (احسن).

آیا می خواهید سیستم قدیم را تأیید بفرمائید چون زن وزیر بوده و الا آن دیگر وزیر نیست این زن ممکن است صلاحیت نداشته باشد؟ همانطور که وزیران سابق صلاحیت دارند که گذرنامه سیاسی داشته باشند همسرانشان هم که جزو واحد خانواده هستند این صلاحیت را دارند این چه مسئله ایست که آمده اید و یک بام و دو هوا درست کرده اید یکجا زن جزو واحد خانواده است و یکجا بلافاصله جداش میکنند حقیقتاً بنده متأسفم که بعنوان یک نماینده این حرف را میزنم شما هم اینقدر زنانه و مردانه در نیارید اگر یک مردی صلاحیت دارد پاسپورت سیاسی بگیرد پس زنش هم این صلاحیت را دارد امروز روزگاری است که زن و مرد مساویند چرا شما نمیگذارید که در این امر سیاسی هم شریک باشند اگر چه در کار سیاست دخالت نکنند پشت سر تمام مردهای بزرگ سیاسی در عالم مادران و زنهایشان قرار دارند (احسن).

رئیس - آقای دکتر الموتی بفرمائید.

دکتر الموتی - بطوریکه همکاران ارجمند استحضار دارند لایحه گذرنامه در دوره قبل در مجلس مطرح بود و بعد به سنا رفته و تغییراتی داده شده عده ای از همکاران

امروز ما در تصویب این لایحه در دوره قبل، شرکت نداشتند و امروز که این لایحه مطرح شده بانذکرانی که همکاران اقلیت ما و دوستان اکثریت ما دادند بنده تقاضایم از مقام ریاست این است که اجازه بفرمایند این لایحه برود به کمیسیون تا هرگونه نظری هست دوستان از اقلیت و اکثریت به کمیسیونها مراجعه بفرمایند و هرگونه پیشنهادی که هست در کمیسیونها مطرح بشود و باز اصلاحاتی که میخواهند در آن بعمل بیاورند (احست)

رئیس - بنابراین رأی میگیریم که لایحه به کمیسیون کشور برگشت داده شود خواهش میکنم خانم ها و آقایانی که در مورد این لایحه نظری دارند در کمیسیون کشور که کمیسیون مادر است شرکت کنند البته نظریاتشان در آن جا رسیدگی خواهد شد خانم ها و آقایانی که موافقت لایحه به کمیسیون کشور برگردد خواهش میکنم قیام فرمایند (اکثر برخاستند) تصویب شد. لایحه به کمیسیون کشور برگشت داده میشود.

۹- طرح و تصویب گزارش کمیسیون آموزش و پرورش دائر بتأیید اصلاحات مجلس سنا در لایحه قانونی اصلاح پاره‌ای از مواد قانون خدمات اجتماعی زنان و ابلاغ بدولت

رئیس - گزارش کمیسیونها راجع به اصلاح پاره‌ای از مواد قانون خدمات اجتماعی زنان مطرح است قرائت میشود.

(شرح زیر خوانده شد)

گزارش از کمیسیون آموزش و پرورش و پرورش مجلس شورای ملی کمیسیون آموزش و پرورش در جلسه شب ۲۷ خردادماه ۱۳۵۱ با حضور آقای دکتر بطحانی معاون وزارت آموزش و پرورش و سبهد کاتوزیان معاون وزارت جنگ لایحه اصلاح پاره‌ای از مواد قانون خدمات اجتماعی زنان که قبلاً در مجلس شورای ملی تصویب شده و مجلس سنا تغییراتی در آن بعمل آورده است مورد رسیدگی قرار داد و اصلاحات سنا را تأیید و لایحه را تصویب کرد.

اینک گزارش آنرا بشرح زیر بمجلس شورای ملی تقدیم میدارد.

قانون اصلاح پاره‌ای از مواد قانون خدمات اجتماعی زنان ماده ۱ و ۲ و ۳ و ۴ و ۵ و ۶ و ۸ و ۱۱ و ۱۳ و ۱۴ قانون خدمات اجتماعی زنان مصوب تیرماه ۱۳۴۷ بشرح زیر اصلاح و ماده‌ای بعنوان ماده ۱۶ بان الحاق میگردد.

۱- در ماده یک بعد از عبارت (درمانی و اجتماعی) عبارت (فنی و تخصصی) اضافه میشود.

۲- بند ۳ ماده ۲ بشرح زیر اصلاح میشود:

بند ۳- خدمات مربوط به برنامه بهداشت و تنظیم خانواده و سایر خدمات دولتی بهداشتی و درمانی.

۳- بندی بعنوان بند ۵ بماده ۲ بشرح زیر اضافه میگردد:

بند ۵- خدمات مربوط برشته‌های فنی و تخصصی؛
۴- تبصره ماده ۳ حذف و ۵ تبصره بشرح زیر بماده مذکور اضافه میشود:

تبصره ۱- فارغ التحصیلان هر گروه در صورتی که برای امتحانات ورودی دانشگاهها یا مؤسسات عالی آموزشی نام نویسی کرده باشند قبل از اعلام نتیجه امتحانات ورودی بخدمت دعوت نخواهند شد و این قبیل افراد بعد از اخذ نتیجه در صورت عدم موفقیت در امتحانات و رودی میتوانند تا آخر همان سال خود را معرفی نمایند.

تبصره ۲- فارغ التحصیلان هر گروه در صورتی که برای تحصیل در مدارج بالاتر در دانشگاهها و مؤسسات عالی آموزشی پذیرفته شده و ثبت نام کنند تا زمانی که مشغول تحصیل هستند برای خدمت دعوت نخواهند شد.

تبصره ۳- فارغ التحصیلان هر سال برای تحصیل و اخذ مدارک تحصیلی بالاتر در دانشگاهها و مؤسسات عالی آموزشی خارج از کشور با رعایت مقررات اعزام محصل بخارج در صورتیکه تا یکسال پس از اخذ دیپلم از کشور خارج شوند غایب محسوب نمیشوند.

تبصره ۴- فارغ التحصیلان هر سال که در همان سال خود را معرفی نکنند در سالهای بعد میتوانند بدون رعایت شرط سنی مندرج در این ماده بطور داوطلب ثبت نام نمایند.

تبصره ۵- پس از طی دوره دکتر فارغ التحصیلان دانشگاهها که داوطلب خدمت در دستگاههای دولتی باشند

در صورتی میتوانند دوره تخصصی طی نمایند که برگ خاتمه خدمت یا معافیت دائم از خدمات اجتماعی زنان در دست داشته باشند و یا دوره‌های تخصصی را طی نمایند که مورد احتیاج دولت باشد.

۵- به بند ۴ عبارت زیر اضافه میشود:

(و) فرزند منحصر بفردی که سن یکی از والدینش از شصت سال تجاوز نموده باشد).

۶- ماده ۵ بشرح زیر اصلاح میشود:

ماده ۵- زنانیکه بموجب این قانون بخدمات فرهنگی و آموزشی و بهداشتی و اجتماعی و فنی و تخصصی و بیکار با بیسوادی پذیرفته میشوند حداکثر بمدت ۶ ماه برابر آئین نامه‌ای که بتصویب هیئت وزیران میرسد آموزش لازم برای انجام خدمات مذکور در این قانون را در نزدیکترین مرکز آموزش محل اقامت خود خواهند دید پس از آن بقیه مدت خدمت را در حوزه استان یا فرمانداری محل اقامت خود که سازمان مربوط احتیاج دارد انجام خواهند داد مدت دوره آموزش و خدمات زنان مشمول این قانون جمعاً معادل مدت دوره تعلیمات و خدمات سپاهیان دانش و بهداشت و ترویج و آبادانی خواهد بود و آموزش و خدمت آنان در تمام موارد در ساعات روز خواهد بود.

زنانیکه در شهر غیر از محل سکونت خود تعلیمات ۶ ماهه را طی مینمایند در مؤسسات شبانه روزی نگهداری خواهند شد.

۷- ماده ۶ بشرح زیر اصلاح میشود:

ماده ۶- زنانیکه برای انجام خدمات مذکور در این قانون پذیرفته میشوند در مدت آموزش با توجه بمدارک تحصیلی مربوط بر حسب مورد حقوقی معادل حیوق و مزایای دانشجویی یا دانش آموزی سپاهیان انقلاب دریافت خواهند داشت و پس از طی دوره آموزش بدرجائیکه در شرایط مشابه به سپاهیان انقلاب اعطاء میگردد مفتخر شده و از حقوق و مزایای درجه مربوط مانند افسران و درجه داران سپاهی استفاده خواهند نمود.

تبصره ۱- بزنانیکه برای خدمت بروستاها اعزام میگرددند فوق العاده‌ای که میزان آن بایشنها سازمان مربوط و تصویب هیئت وزیران تعیین خواهد شد پرداخت میگردد.

تبصره ۲- رسیدگی بجرائم زنان مشمول این

قانون حین انجام وظیفه و بسبب آن در صلاحیت دادگاههای دادگستری است به استثنای جرائمی که رسیدگی به آن در مورد افراد غیر نظامی در صلاحیت دادرسی ارتش است و در مورد تقصیر و تخلف و قصور اداری مقررات وزارتخانه های مربوط نسبت به آنان مجری خواهد بود. و در صورت امتناع از انجام وظیفه و تمرد یا غیبت متوالی بدون عذر موجه بیش از یکماه از خدمت برکنار میشوند.

۸- ماده ۸ بشرح زیر اصلاح میشود:

ماده ۸- هر یک از وزارتخانه‌ها میتوانند در حدود احتیاج زنانی را که بموجب این قانون بخدمت در آن وزارتخانه پذیرفته شده و دوره خدمت مقرر در قانون را در روستاها بانجام رسانده اند بشرط رضایت از کار و قبول شدن در ارزشیابی و آزمایشهای حین خدمت بر اساس قوانین و مقررات مربوط بسپاهیان دانش برای نقاط مورد نیاز استخدام نمایند.

تبصره زیر بماده ۱۱ اضافه میشود:

تبصره - تهیه و اجرای برنامه‌های آموزش نظامی مشمولان مقررات این قانون و تأمین وسایل و هزینه‌های آن بعهده وزارت جنگ خواهد بود.

۹- در ماده ۱۳ عبارت (تعهد خدمت) بعبارت (تعهد حداقل دوسال خدمت) تغییر و اصلاح میشود.

۱۰- ماده زیر بعنوان ماده ۱۶ به قانون خدمات اجتماعی زنان اضافه می‌شود:

ماده ۱۶- مشمولان این قانون در مدت دوسال خدمت از هر نظر تابع مقررات وزارتخانه یا سازمانی هستند که در آن خدمت مینمایند بشرط آنکه مقررات مذکور بامفاد این قانون مغایرت نداشته باشد.

مخبر کمیسیون آموزش و پرورش - موسوی ماکوئی گزارش از کمیسیون بودجه بمجلس شورای ملی

کمیسیون بودجه در جلسه ۱۳۵۱/۳/۲۷ با حضور نمایندگان دولت لایحه اصلاح پاره‌ای از مواد قانون خدمات اجتماعی زنان را مورد رسیدگی قرار داد و مصوبه کمیسیون آموزش و پرورش را تأیید و تصویب کرد.

اینک گزارش آنرا بمجلس شورای ملی تقدیم میدارد.

مخبر کمیسیون بودجه - صدری کیوان

گزارش از کمیسیون نظام بمجلس شورای ملی
کمیسیون نظام در جلسه ۱۳۵۱/۳/۲۷ با حضور
نمایندگان دولت لایحه اصلاح پاره‌ای از مواد قانون
خدمات اجتماعی زنان را مورد رسیدگی قرارداد و مصوبه
کمیسیون آموزش و پرورش را تأیید و تصویب کرد.
اینک گزارش آنرا بمجلس شورای ملی تقدیم
میدارد.

مخبر کمیسیون نظام - روح الله جعفری

رئیس - نسبت بگزارش کمیسیونها نظری نیست؟
(اظهاری نشد) رأی میگیریم بگزارش کمیسیونها خانها
و آقایانی که موافقت خواهش می‌کنم قیام فرمایند (اکثر
برخواستند) تصویب شد. لایحه بدولت ابلاغ می‌شود.

۱۰ - تقدیم يك فقره لایحه بوسیله آقای دکتر
شاهقلی وزیر بهداشتی

رئیس - آقای دکتر شاهقلی بفرمائید.

دکتر شاهقلی (وزیر بهداشتی) - جناب آقای رئیس،
نمایندگان محترم.

افتخار دارم که لایحه پراهمیت و اساسی برای
رفاه هرچه بیشتر کارکنان دولت و افراد خانواده آنان را
که مجموعاً بیش از دو میلیون و یکصد هزار نفر از افراد
این مملکت را تشکیل میدهند تقدیم مجلس شورای ملی
نمایم.

لایحه ایکه امروز بساحت مقدس مجلس شورای ملی
تقدیم میشود، لایحه قانونی تأمین درمان مستخدمین
دولت و افراد خانواده آنها نامیده شده است ولی باید
یادآور شوم که این لایحه تنها به بخشی از هدف دولت
درباره پوشش کامل درمان کشور جامه عمل میبوشاند
و در عین حال اجرای این قانون پس از تصویب مجلسین
خود تجربه گرانبهائی در راه اجرای هدف نهائی دولت
در مورد پوشش کامل درمانی کشور از طریق بیمه همگانی
است و هدف آنست پوشش درمانی کشور در یک برنامه
درازمدت بصدد رسیدن و شامل تمامی طبقات و قشرهای
اجتماعی ایران بشود (احسنست).

نکته مهم در این لایحه که مورد توجه خاص دولت
بوده است و بر بنیان یک دید سالم و یک منطق اصیل قرار
دارد آنست که بهره‌جوئی از فرصتها و امکانات درمانی

بر اساس احتیاج افراد باشد نه بر اساس تمکن و امکانات
مالی کم باز یاد آنان و بدین سبب در لایحه تقدیمی تصریح
شده است که هر کارمند به نسبت حقوق و مزایا و یادستیزی
که دریافت میدارد مبلغی را که حداکثر از چهار درصد
دریافتی او تجاوز نخواهد کرد بعنوان حق بیمه درمان
برای خود و خانواده اش بپردازد.

بدین ترتیب برای تمامی کارکنان دولت و افراد
خانواده آنان این فرصت فراهم شده است که بدون توجه
بمیزان حقوق و مزایا از کلیه امکانات و فرصتهای درمانی
کشور تا حد احتیاج خود بهره‌مند شوند و بعبارت دیگر
بایش بینی متغیر بودن میزان حق بیمه به نسبت دریافتی (آفرین)
مابه التفاوت مبالغ پرداختی کارکنان دولت برای تأمین
درمان آنان و خانواده‌شان از طرف دولت پرداخت
خواهد شد، در نتیجه دولت اعتبار بیشتری برای تأمین
درمان کارکنان کم حقوق تر تخصیص میدهد، یعنی
کمکی که دولت در این مورد متقبل میشود بیش از کمکی
است که برای تأمین درمان کارکنان با حقوق سطح بالا
پرداخت میکند.

بدین ترتیب از طبقاتی شدن نحوه استفاده از امکانات
درمانی پیشگیری شده و این فرصت برای تمامی کارکنان
دولت با حقوقها و مزایای متفاوت فراهم آمده است
که بیکسان و بنا با احتیاج خود از امکانات درمانی کشور
استفاده کنند.

از سوی دیگر دولت تأمین درمان افراد کم بضاعت
را هم تقبل میکند و بدین ترتیب بتوزیع عادلانه امکانات و
فرصتهای درمانی بدون توجه به درآمد افراد، توجه
مخصوص دارد. و اینهمه ناشی از فلسفه انقلاب ایران
است که با ابتکار، هدایت و درایت اعلیحضرت همایون
شاهنشاه آریامهر سامان گرفت.

بی‌تردید بیانات خردمندان رهبر ایران بسبب دها
و اندیشمندی استثنائی معظم له در جهان کنونی، در هر
زمینه در افکار ملت ایران و خاصه نمایندگان محترم
ملت نقش مینندد و پیوسته رهنمون مجریان برنامه در
پیشبرد انقلاب اصیل و پربرکت ایران است و با توجه به
همین امر است که اینجانب از نمایندگان محترم تقاضا
میکم برای آگاهی هرچه بیشتر از مایه‌های فکری این

لایحه، باردیگر به بیانات تاریخی و ارجحند اعلیحضرت
همایون شاهنشاه آریامهر در انجمن کلینسینها مراجعه
فرمایند.

در لایحه تقدیمی، اساس و اصول سیاست درمانی
کشور کاملاً و بخوبی مشخص شده است و بدین جهت
این لایحه علاوه بر اهمیت اختصاصی خود، بسبب
مشخص ساختن سیاست درمانی کشور از ارزش ویژه‌ای
برخوردار است.

اکنون با توجه براه حلهای موجود جهانی برای
گسترش و تأمین درمان شیوه اتخاذ شده ساده ترین،
بهترین، هماهنگ‌ترین و سازگارترین طریق با
اصول اجتماعی و اقتصادی میهن ما است و بدین جهت با
تقاضای بررسی، اظهار نظر و تصویب آن، امیدوارم
که بر این اساس بتوانیم هرچه زودتر پوشش درمانی را
به صد درصد برسانیم و تمامی افراد و آحاد مملکت را از
موهبت درمان خوب و مورد نیاز برخوردار سازیم.

به امید آن روز. مسأله مهمی که در لایحه تقدیمی
پیش بینی شده است همانطور که عرض کردم برای
بازنشستگان و مستمری بگیران پیش بینی لازم شده و تمام
خانواده کارمندان را تحت پوشش درمانی قرار خواهد داد.

سیستم بیمه، یک سیستم بیمه غیر مستقیم خواهد بود
دولت بهیچ عنوان دستگاههای بیمارستانی ایجاد نخواهد
کرد و کار مردم بمرم و اگذار میشود و از بیمارستانهای
بخش خصوصی همانطور که تمام مردم مایلند استفاده
کنند استفاده خواهد شد هر کارمند دولت هر فرد بیمه شده
بی بضاعت بهر مؤسسه خصوصی که مراجعه کند بیمه، حق
درمانش را پرداخت خواهد کرد (احسنست) سپاهیان انقلاب
در زمان خدمتشان از این مزایا بهره‌مند خواهند شد مسأله
مهم بهداشت و تنظیم خانواده در این قانون و کمکی که
دولت به افراد کارمندان دولت میکند پیش بینی شده و
نشان دهنده مترقی بودن این قانون است (صحیح است).

بار دیگر دو مسأله مهم آزادی انتخاب پزشک و
کمک دولت به پرداخت حق بیمه را حضور نمایندگان

۱۱ - تقدیم سه فقره لایحه بوسیله آقای قوام صدری

وزیر مشاور

رئیس - آقای قوام صدری بفرمائید.

قوام صدری (وزیر مشاور) - با اجازه مقام محترم
ریاست در اثر تکاپوی مستمر و تلاش و کوشش دائمی
که دولت در اجرای اوامر شاهنشاه برای رفاه هرچه
بیشتر مردم این مرزوبوم روزانه انجام میدهد و در دنباله
خدمات و پیشنهادها و قوانین و مقررات مختلفی که در راه
رفاه طبقات مختلف مردم، کارگران عزیز، زارعین و
کشاورزان محترم، طبقات روشنفکر و مردم دستمزد بگیر
بخصوص اشاره میکنم و توجه مجلس محترم را به قانون
بیمه اخیر که برای کارمندان در حد اعم کلمه، بتصویب

مجلسین محترم رسید و این لایحه ای که در جهت رفاه کارمندان تقدیم ساحت مقدس مجلس محترم شد اقدام دیگری برای رفع شکایات و گله‌ها و انجام تقاضاها و احتیاجاتی که طبقه خاص کارمندان دولت از لحاظ تطبیق و اجرای قانون استخدام در مورد وضع دستجات مختلف کارمندان وجود داشته است و بر حسب اوامر ملوکانه بررسی‌های مختلف روی آن شده و بموجب ماده ۱۱۴ قانون استخدام کشوری که مقرر میدارد اصلاحیه لازم در موقع مقتضی تنظیم و برای تصویب کمیسیونهای استخدام تقدیم مجلس شورای ملی بشود لایحه اصلاحی بسیار بسیار پیشرفته‌ای برای بهبود وضع کارمندان دولت از لحاظ استخدامی و رفع مشکلاتی که در اجرا و پیاده کردن قانون استخدام و تطبیق وضع آنها وجود داشته است تهیه و تنظیم شده و با اجازه تقدیم مجلس محترم میشود (احسن).

رئیس - لایحه به کمیسیون استخدام ارجاع می‌شود.

قوام‌صدری - بطوریکه استحضار دارند بموجب تبصره ۲۶ قانون بودجه سال ۱۳۴۶ و تبصره ۲۷ قانون بودجه همان سال مقرر است که هزینه‌های مربوط بسازمانهای خارجی و حق‌السهم و سایر حق‌اشتراک‌هایی که دستگاههای مختلف دولت بسازمانهای خارجی پرداخت میکنند صورت و میزانش با تصویب کمیسیون بودجه تأمین و پرداخت شود صورتی برای حق‌السهمی که در سال جاری باید بپردازیم تنظیم شده است تقدیم میکنم و تقاضای ارجاع بکمیسیون بودجه دارد.

رئیس - لایحه بکمیسیون بودجه ارجاع میشود.

قوام‌صدری - بطوریکه استحضار دارند بموجب قانون بودجه کل کشور استفاده از محل اعتبار هزینه‌های پیش‌بینی نشده هم باید با اجازه کمیسیون بودجه باشد مصارفی از این محل باید مورد استفاده قرار بگیرد از این جهت صورت اعتباراتی که در نظر است دولت از محل این اعتبار که در اعتبارات سایر مواد وجود نداشته است استفاده کند تنظیم شده تقدیم و تقاضای ارجاع به کمیسیون بودجه را دارد.

رئیس - لایحه به کمیسیون بودجه ارجاع می‌شود.

۱۲ - تصویب صورت جلسه قبل

رئیس - نسبت بصورت جلسه قبل نظری نیست ؟ (اظهاری نشد) صورت جلسه دفعه گذشته تصویب می‌شود.

۱۳ - اخذ رای نهائی و تصویب لایحه تفریح بودجه سال ۱۳۳۶ کل کشور و ابلاغ بدولت

رئیس - لایحه تفریح بودجه سال ۱۳۴۶ کل کشور برای اخذ رای نهائی مطرح است قرائت میشود.

(بشرح زیر خوانده شد)

قانون تفریح بودجه سال ۱۳۴۶ کل کشور

ماده واحده - لایحه تفریح بودجه سال ۱۳۴۶ کل کشور که ارقام آن از حیث وصولی از محل درآمد عمومی و اختصاصی طبقه الف بالغ بر هفتاد و هفت میلیارد و چهارده میلیون و شصت و چهار هزار و سیصد و شش و شصت و پنج دینار (۷۷۰۱۴۰۶۴۳۳۶/۰۵) و از حیث هزینه از محل منابع مزبور بالغ بر هفتاد و شش میلیارد و هفتصد و بیست و هفت میلیون و سیصد و هفتاد هزار و هفتصد و سی و هشت و هشت دینار (۷۶۷۰۰۳۱۷۰۱۷/۴۸) بوده و صحت آن بتأیید دیوان محاسبات رسیده است تصویب میشود.

قانون فوق مشتمل بر یک ماده در جلسه روز دوشنبه بیست و دوم خرداد ماه یک هزار و سیصد و پنجاه و یک شمسی بتصویب مجلس سنار رسید.

رئیس مجلس سنا - جعفر شریف امامی

رئیس - نسبت باین لایحه باورقه اخذ رای میشود. (اسامی نمایندگان بترتیب آتی وسیله منشی (آقای مهندس صائبی) اعلام و در محل نطق اخذ رای بعمل آمد.)

آقایان : دکتر بیت‌منصور - دکتر یگرلی - پدرامی - مهندس پروشانی - پزشکی - پسیان - دکتر پناه - پور بر دباری - دکتر پیر - پیرزاده - خانم پیرنیا - دکتر تنکابنی - دکتر توانا - دکتر جزایری - جعفری - مهندس اسمعیل لیلالی - مهندس جلالی نوری - جندقی - چوپان شیر - خانم جهانبانی - چنگیزی - دکتر حاتم - دکتر حبیب‌اللهی - حق شناس - سر تیپ حکیمی - حی - حیدری - امیر علم خزیمه - کردستانی - سر تیپ دکتر خطیب شهیدی - دکتر خطیبی - دکتر دادر - داروئی - دشتی - خانم دکتر دولت‌شاهی - دولو - دهبیم - دکتر راد

دکتر رشید یاسمی - حسام‌الدین رضوی - دکتر رفیعی - دکتر رهنوردی - ریاضی - ریگی - خانم هما زاهدی - مهندس عباس زاهدی - خانم دکتر آصف زاده - احمد - احمدی - مهندس اربابی - مهندس اردلان - مهندس اسدی لنگرودی - اسعد رزم آرا - اسلامی نیا - دکتر اعتمادی - خانم اقبال - دکتر المونی - دکتر امامی خوئی - خانم امیر ابراهیمی - امیر احمدی - دکتر شفیق امین - انشاء - دکتر انوشیروانی - اولیاء - اولیاء شیرازی - اهری ایلخانی پور - ایمان زهرائی - دکتر بازرگانی - بختیاری پور بدرخانی - مهندس بدیعی - دکتر برادر - دکتر برزگر - دکتر حیدرقلی برومند - خانم بزرگ نیا - بوداغ زاده بوشهری - دکتر سعید بهادری - دکتر حبیبی بهبهانی - دکتر حبیب‌الله بهبهانی - دکتر زرین پور - دکتر زعفرانلو - دکتر زهرائی - سراج‌الدینی - خانم دکتر سرخوش - سجادی - محمدرضا سعادت فرد - دکتر سعید - سعیدوزیری - خانم نیره سعیدی - دکتر سنگ - شاخوئی - شریفها - دکتر شکرآئی - دکتر شمس - شهرستانی - شیخ بهائی - صائب مهندس - صائبی - حیدر صائبی - دکتر میر و جبه‌الله صدر - خانم صفی نیا - دکتر صمدزاده - خانم دکتر صنیع - خانم ضرابی - ضیاء احمدی - خانم دکتر طالقانی - طلوعی - عباس میرزائی - دکتر غلامرضا عدل - مهندس فیروز عدل - دکتر عسکری - مهندس عطائی - دکتر علومی - دکتر غنی - فتوحی - میرافضل - ناروئی - ناصر زاده - دکتر نجمی - مهندس نصر - دکتر نصیری - نیک پور - نیک روش - دکتر وحیدنیا - دکتر وزیری - سرلشکر همایونی - دکتر یزدان پناه - دکتر یگانگی - دکتر آزاد - محمد علی آموزگار - دکتر ابوالهدی لنگرودی - احتشامی اخوی - اکبر - امام مردوخ - تژده - دکتر سعید حکمت حکمت یزدی - اسماعیل خزیمه - دکتر رئیسی - رامبد ضیاء رضوی - مهندس زهریر - زهتاب فرد ساگینیان - حاج کریم بخش سعیدی - علیقلی سمعی - دکتر شریف امامی - صادقی - دکتر فضل‌الله صدر - عبدالحسین طباطبائی - فخر طباطبائی - ظفر - فرهادپور - فضائلی - دکتر محقق - دکتر موسوی - نیامور - مهندس فرخ - فرزند فروتن مهندس فروهر - فریدونفر - فهیمی - فیاض فاضلی - قاضی زاده - قدردان - خانلر قراچورلو - مجهد ولی قراچورلو -

دکتر قهرمان - کسرائی - دکتر کفائی - کلاتر هرمزی - کمالاتی - کمالوند - کورانلو - کورس - دکتر لقمان ادهم - مافی - مجد - محدث زاده - محسنی مهر - دکتر مدنی - دکتر مرتضوی - مرندی - خانم مزارعی - اکبر مسعودی - سید کاظم مسعودی - دکتر مشایخی - مظاهری مظهري - دکتر معظمی - معیری - مهندس امیر قاسم معینی - مهندس عبدالحمید معینی - مهندس معینی زند - دکتر منتظری - موسوی ماکوئی - مهاجرانی - مهدوی اردستانی - مهرزاد .

(آراء مأخوذه شماره شد و نتیجه بقرار زیر اعلام شد)

آراء موافق ۱۷۴ رأی .

آراء مخالف ۳۰ رأی .

رئیس - لایحه با ۱۷۴ رأی موافق و ۳۰ رأی مخالف تصویب شد بدولت ابلاغ میشود .

موافقین - آقایان : مهندس فرخ - فرزند فروتن - مهندس فروهر - فریدونفر - فهیمی - فیاض فاضلی - قاضی زاده - قدردان - خانلر قراچورلو - محمد ولی قراچورلو - دکتر قهرمان - کسرائی - دکتر کفائی - کلاتر هرمزی - کمالاتی - کمالوند - کورانلو - کورس - دکتر لقمان ادهم - مافی - مجد - محدث زاده - محسنی مهر - دکتر مدنی - دکتر مرتضوی - مرندی - خانم مزارعی - اکبر مسعودی - سید کاظم مسعودی - دکتر مشایخی - مظاهری مظهري - دکتر معظمی - معیری - مهندس امیر قاسم معینی - مهندس عبدالحمید معینی - مهندس معینی زند - دکتر منتظری - موسوی ماکوئی - مهاجرانی - مهدوی اردستانی - مهرزاد میرافضل - ناروئی - ناصر زاده - دکتر ناوی - دکتر نجمی - مهندس نصر - دکتر نصیری - نیک پور - نیک روش - دکتر وحیدنیا - دکتر وزیری - سرلشکر همایونی - دکتر یزدان پناه - دکتر یگانگی - دکتر زرین پور - دکتر زعفرانلو - دکتر زهرائی - سراج‌الدینی - خانم دکتر سرخوش - سجادی - محمدرضا سعادت فرد - دکتر سعید - سعید وزیری - خانم نیره سعیدی - دکتر سنگ - شاخوئی - شریفها - دکتر شکرآئی - دکتر شمس - شهرستانی - شیخ بهائی - صائب - مهندس صائبی - حیدر صائبی - دکتر میر و جبه‌الله صدر - خانم صفی نیا - دکتر صمدزاده -

خانم دکتر صنیع - خانم ضرابی - ضیاء احمدی - خانم
دکتر طالقانی - طلوعی - عباس میرزائی - دکتر غلامرضا
عدل - مهندس فیروز عدل - دکتر عسکری - مهندس عطائی -
دکتر علوم - دکتر غنی - فتوحی - دکتر تیت منصور -
دکتر بیگلری - پدرامی - مهندس پروشائی - پزشکی -

پسیان - دکتر پناهی - پور بردباری - دکتر پیر - پیرزاده -
خانم پیرنیلد - دکتر تنکابی - دکتر توانا - دکتر جزایری -
جعفری - مهندس اسمعیل جلالی - مهندس جلالی نوری -
جندقی - جوانشیر - خانم جهانبانی - چنگیزی - دکتر

حانم - دکتر حبیب اللهی - حق شناس - سرتیپ حکیمی -
حی - حیدری - امیر علم خزیمه - کردستانی - سرتیپ
دکتر خطیب شهیدی - دکتر خطیبی - دکتر دادفر - داروئی -

دشتی - خانم دکتر دولشاهی - دلو - دیبیم - دکتر راد -
دکتر رشید یاسمی - حسام الدین رضوی -
دکتر رفیعی - دکتر رهنوردی - ریاضی -

ریگی - خانم هما زاهدی - مهندس عباس زاهدی -
خانم دکتر آصف زاده - احمد - احمدی - مهندس اربابی
مهندس اردلان - مهندس اسدی لنگرودی - اسعد زرم آراء
اسلامی نیاد - دکتر اعتمادی - خانم اقبال - دکتر الموتی -

دکتر امامی خوئی - خانم امیر ابراهیمی - امیر احمدی -
دکتر شفیع امین - انشاء - دکتر انوشیروانی - اولیاء

اولیاء شیرازی - اهری - ایلخانی پور - ایمان زهرائی - دکتر
بازرگانی - بختیاری پور - بدرخانی - مهندس بدیعی - دکتر
برادر - دکتر برزگر - دکتر حیدرقلی برومند - خانم
بزرگنیا - بوداغ زاده - بوشهری - دکتر سعید بهادری -

دکتر یحیی بهبهانی - دکتر حبیب الله بهبهانی .

مخالفین - آقایان: دکتر آزاد - محمد علی آموزگار -

دکتر ابوالهدی لنگرودی - احتشامی - اخوی - اکبر
امام مردوخ - تژده - دکتر سعید حکمت - حکمت یزدی -
اسماعیل خزیمه - دکتر رژیسی - رامبد - ضیاء رضوی -

مهندس رهبر - زهتاب فرد - ساگینیان - حاج کریم بخش
سعیدی - علیقلی سمعی - دکتر شریف امامی - صادقی -
دکتر فضل الله صدر - عبدالحسین طباطبائی - فخر طباطبائی -
ظفر - فرهادپور - فضائی - دکتر محقق - دکتر موسوی -
نامور .

۱۴ - اعلام وصول و قرائت نامه مربوط بیک لایحه قانونی از مجلس سنا

رئیس - لایحه ای از مجلس سنارسیده است برای
اطلاع مجلس قرائت میشود .

(بشرح زیر خوانده شد)

ریاست محترم مجلس شورای ملی

عطف بنامه شماره ۷۱۴۱ مورخ ۱۳۵۱/۲/۱۳ آن
مجلس محترم گزارش کمیسیون شماره ۳ (دادگستری
و استخدام) در قبال لایحه شماره ۵۳۷۳۸ مورخ
۱۳۵۰/۱۱/۲۷ دولت راجع بتشکیل گارد صنعت نفت در
جلسه روز دوشنبه ۲۹ خردادماه ۱۳۵۱ مطرح گردید و
برای آن پیشنهاد فوریت شد که بدو فوریت و سپس لایحه
مزبور با اصلاحاتی بتصویب مجلس سنا رسید .
اینک لایحه قانون فوق که اصلاح شده است جهت
تصویب مجدد آن مجلس محترم بضمیمه ایفاد میگردد .

رئیس مجلس سنا - جعفر شریف امامی

رئیس - اصلاحات مجلس سنا به کمیسیونهای
مربوط ارجاع میشود .

۱۵ - ختم جلسه

رئیس - با اجازه خانمها و آقایان جلسه امروز را
ختم میکنیم تاریخ دستور جلسه آینده بعداً با اطلاع
همکاران محترم خواهد رسید .

(ساعت یازده و بیست و پنج دقیقه صبح جلسه ختم شد)

رئیس مجلس شورای ملی - عبد الله ریاضی